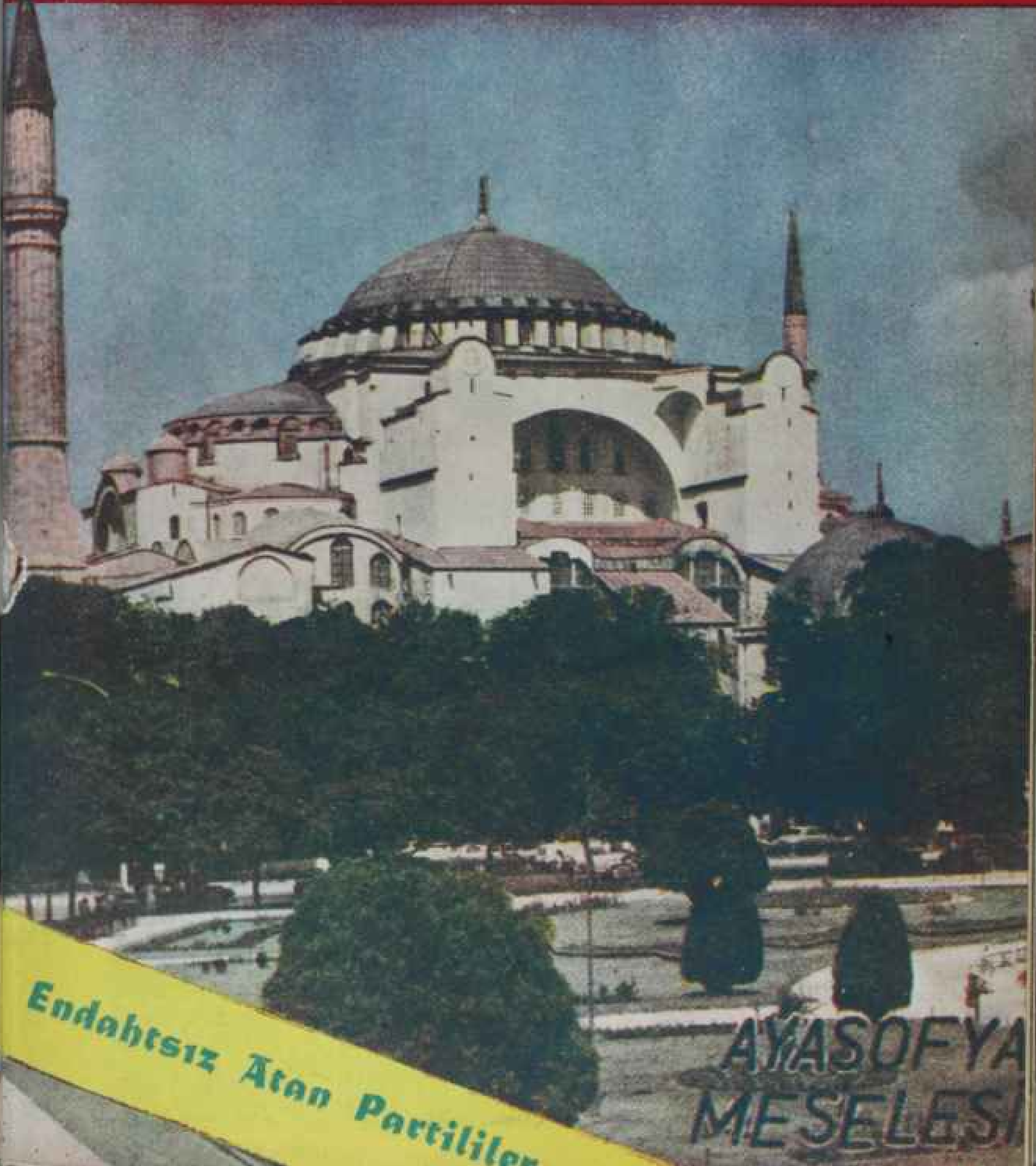
AKİS

18 Mayıs 1964 HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI FİATI : 1 LİRA



Endahtsız Atan Partililer

AYASOFYA MESELESİ


VAKIFLAR BANKASI
MESUT VE MEMNUN
ÇÜNKÜ
GELECEĞİNİ
KÜÇÜK TASARRUFLARA BÜYÜK İMKANLAR VEREN
VAKIFLAR BANKASINDA
GARANTİ ALTINA ALDI
TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

AKİS

Sayı: 518 Cilt . XXIX Yıl: 11

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı. Tarık Kakınç (İstanbul) Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı : Halûk Ülman - Magazin Kısmı: Jale Can* dan. Tüli Sezgin. Bihin Anter Hüseyin Korkmazgil - Yayınlar : İlhami Soysal - Tiyatro: Naciye Fevzi; Lûtfi Ay - İş Alemi: Fasih İnal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 11 70 15

Tazı İşleri
Rüzgârlı Sokk No 15/2
Tel: 11 89 92
P.K. 582

İdare
Rüzgarlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
5 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
S renkli arka kapak 1500 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir

Dizildiği ver
Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası

Ankara

Basıldığı tarih
21.5.1964

fiyatı 1 lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Ance, AKİS in 10. yılını tamamlaması dolayısıyla tebriklerini ve iyi dileklerini bildirmiş bulunan bütün okuyucularımıza ve dostlarımıza teşekkürlerimizi sanmak isteriz. Bu teşvik, bizim yarınki yolumuzu aydınlatan en kuvvetli ışık olacaktır.

AKİS, tuhaf bir tesadüfle. 10. yaşında umumi efkârdan pek kıymetli bir hediye aldı: 10. yıl sayısı satışa çıktıktan pek kısa bir süre sonra tükendi ve yeni mecmua taleplerini karşılamamız imkânı olmadı. Her gazete için bu, niçin saklaman, bütün hediyelerin en kıymetlisidir. Geçen hafta yayınladığımız "Gençler arasında aşk" araştırmasının gördüğü rağbet bizleri zaman zaman bu tan çalışmalara itecektir. Memleketin bir takım sosyal meseleleri AKİS'in kapak konusunu teşkil edecektir.

Son haftalar zarfında AKİS, bizim basınımız ve bilhassa yabancı basın için. fikirleri ve görüşü iktibas edilen bir organ haline gelmiştir. Kıbrıs ve Türkiyenin dış politikası konusunda yazdıklarımız her tarafta geniş ilgi uyandırmaktadır. Amerikanın New York Times' inden Almanyanın Spiegel' ine ve Fransanın Le Monde'una, hatta Koresinden Lâtin Amerikasına dünyanın çok yerinde çok gazete AKİS'in yayınım dikkatle izlemektedir. Ama bu arada, bizim en dikkatli ve itinalı okuyucularımızın Atinada bulunduğu anlaşılmaktadır. Yunan gazetelerinde her Allanın günü AKİS'e bir hücum, AKİS aleyhinde bir kampanya yer aldıktan başka yunan hükümeti AKİS'i ve Milliyet ile Cumhuriyeti Yunanistana sokmaz olmuştur.

Halbuki AKİS'in -Milliyet ve Cumhuriyetin de... - türk-yunan dostluğunun en hararetli, ama en gerçekçi dostu olduğunu görmemek için kör olmak lâzımdır. Ancak. Papandreunun politikasıyla bu dostluğun nereye gittiğini peşinen söylemek ve Kıbrıs meselesinin aslında türk-yunan münasebetlerinin bir parçasını teşkil ettiğini hatırlatmak kabahat sayılmamalıdır. Nitekim hâdiseler AKİS'in çok önceden gösterdiği istikamette gelişmiştir ve dünya basınının AKİS'in yayınma verdiği ilgi bundandır.

Yunanistan AKİS'i hudutlarından içeri soksa da sokmasa da bu mecmuanın koyduğu bir teşhis daha mutlaka doğrulanacaktır: Kıbrıs Meselesinin çözüm yolu. Yeşil Hattın bir yanında Mehmetçik, diğer yanında Efzun ile bulunacaktır!

Saygılanmızla

AKİS

içindekiler

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI
Yıl: 11, 22 Mayıs 1964, Sayı: 518 Cilt: XXIX

YURTTA OLUP BİTENLER



Eski devirlerde bir D.P. ve şimdi bir A.P. mitingi
İkiz kardeşler

Millet

Endahtsız alanlar

Bu hafta Türkiye, akılların daha çok Kıbrısta olmasına ve her an "beklenilen hareket" in gerçekleşmesi ihtimali bulunmasına rağmen politikacıların sayesinde eğlenceli anlar geçirdi. Dudaklardaki tebessümlerin yaratıcıları, daha ziyade A. P. nin siyasileridir. A. P.nin kendisini D. P. nin "hayrülhalef" i olarak göstermek çabası herkesin malûmudur. Ama bu çaba hiç olmasaydı ve yer yer A P. liler Gümüşpalayı Menderes'in resmiyle karşılayacak kadar isi azıt masaydılar da A. P. nin D. P. yerini almış bulunduğunu anlamakta kimse zorluk çekmeyecekti. Zira Muhalefet teki 1964 A. P. si, Muhalefetteki 1946 -50 D. P. si hatipleri ne söyledilerse onu söyledi, ne vaad ettiyse onu vaad etti: Vergisiz, külfetsiz, camili, ezan lı, ucuzluk ve bolluk içinde, plânsız âmâ pilâvlı bir cennet!

Gümüşpalanın bu çeşit nutukla rından birini dinleyen bir gazeteci, "Peki ama bunları nasıl yapacaksınız yahu?" sorusuna bir A. P. liden şu cevabı aldı:

"— İman kuvvetiyle!"

Önümüzdeki Senato seçimlerinin neticesi, bu itibarla biraz, 1946-50 ara sından 1964'e, Türkiyede seçmen ruh haletinin ve seviyesinin nasıl bir değişiklik gösterdiğini ortaya koyacaktır. Halkın, sandık başına gittiğinde, A.P. nin halkla adeta alay eder gibi ve onu budala yerine koya rak yürüttüğü seçim kampanyasına ne derece kapıldığı belli olacaktır. Seçim gününe iki hafta kala görünen, bu kampanyanın heyecan ve ilgi bakımından şimdiye kadar yaşanılan en durgun kampanya olduğudur. Halk- mahalli seçimlere verdiği ilgiyi bile bu seçimlerden esirgemektedir. .

Kampanya seviyesi bakımından C.H.P. nin üstünlük gösterdiğini tarafsız herkes teslim etmektedir. C.H. P. li sözcüler, bütün gayretleriyle A. P. yi fikir platformuna çekmek isteinektedirler. Ama fikirsiz, demagog A. P. nin bu oyuna gelmesini beklememek lâzımdır. Başta Genel Başkan lan, A.P. liler ciddi elense çekmek bir yana, mindere bile yaklaşmamaktadırlar ve bunun C.H.P. lileri sinirlendirdiği sezilmektedir.

Aslında, taktik olarak A. P. nin doğru yolda bulunduğunu söylemek imkânı yoktur A. P. şu, anda türk politikasında bir büyük kumardır ve halkın geri, cahil, anlayışsız, du rumundan şikâyetçi olduğu için durumunu gerçekçi yollardan düzeltmeye çalışanlardan ziyade "zahmetsiz kalkınma" palavrasına kulak verir cinsten bulunduğu inancına dayanmaktadır. Temel prensip bu olduğuna göre zavallı Profesör Feyzi - Oğlunun, Gümüşpala ile arkadaşları m "fikir platformunda tartışma" ya davetleri çölde yükselen bir ses olmaktan ileri gitmeyecektir.

Bu hal karşısında milletin sağlam kuvvetlerinin C.H.P. den beklediği hiç yılmadan, hiç sinirlenmeden, rakibinin oyununa gelmeden bütün gayretiyle çalışması, seferber hale geçmesi ve milletin olgunluğuna gü venini en kesif bir çalışmayla desteklemesidir. Zira, C.H.P, sırtüstü

HAFTANIN İÇİNDEN

Toplum ve Din

Metin TOKER

Maddeci bir dünyada, gittikçe teknik bale gelen bir hayat içinde din, bazı kimselerin tahminin aksine, zayıflamamış, kuvvetlenmiştir. Yanılaniarın başında Marx ve marksist teorilerin şampiyonları bulunmaktadır. Nasıl devletsiz bir toplum yaratılamamışsa din duygusu da geniş, çok geniş kütlelerin yüreklerinden sökülüp atılamamıştır. Hatta, iki sahada da tam aksi bir gelişmenin gerçekleşmiş olduğunu görmemek imkânı yoktur. Marksist derlet, devletlin kendisini en ziyade hissettirdiği siyasi grup olmuştur. Marksist toplum, dini duygulara daha büyük **bir** ihtiyaç hissetmiştir. Bunun son bir misalini Demir Perdenin gerisindeki kütleler 1 Mayıs günü vermişlerdir. İsçi bayramı ile Ortodoksların Mu kaddes Cumasının, aynı zamanda kutlandığı o gün Mos kovadan Belgrada hemen her yerde, sabahleyin komünist törenleri seyredenler öğleden sonra kiliseleri doldurmuşlardır. Yugoslav başkentimde mabetlere tehacüm öyle olmuştur ki kapılarda kuyruklar teşekkül etmiştir. Bu yüzden bazı kiliselere halk ancak geceyansı girebilmiş ve ibadetini yapabilmiştir. **İki** gün sonra, Pazar sabahı da yortu, Ortodoks âlemde aynı heyecan içinde kutlanmıştır. Hiç bir yıl Demir Perde gerisinde halkın kiliselere bu kadar rağbet etmediği, dünya gazetelerinin İttifakla belirttikleri bir husustur.

Bu ilgi hiç hâdiseye sebebiyet vermemiş değildir. Moskovada bir grup dinsiz genç, Patrik Aleksinin bizzat yönettiği töreni karıştırmaya çalışmışlar, papazlarla ve onların cemaatıyla alay etmişlerdir. Sofyada ise Komünist Gençlik Teşkilâtı mensuplarıyla **Aziz** Aleksandr-Nevski katedraline ibadete giden halk arasında kavgalar çıkmıştır. Komünist gençler yortu âyininde hazır bulunmak için kiliseye gelen Ortodoksların yolunu kesmek istemişler, polis katedralin kapılarını kapatınca korkunç bir meydan döğüşü patlak vermiştir.

Görülen şudur: Komünist bir idare, ilk başlardaki açık arzu ve gayretlerine rağmen, bırakınız Avrupa ve Balkan memleketlerini, kırkbeş senedir tam manâsıyla hakim bulunduğu Rusyada bile dinî duyguların üstesinden gelememiştir. Şimdi, Polonya gibi "akıllı komünist memleket'' lerde din **ile** uğraşılmaktan vazgeçilmesindeki sebep budur.

Fakat din, komünist veya batılı, ileri gitmiş bütün memleketlerde dünya işlerinden eli çektirilmiş haldedir. Kütleler için bir inanç halinde toplumda muhafaza edilen din, hayatın ne uzun vadeli tanziminde ne de gündelik meselelerinde önemli bir söz sahibidir. Amerikalı feza adamı da. onun rus meslektaşı da kapsüllerine binerken i n a n ı l a n dinde dua etmek hakkına sahiptirler. Ama ne Amerika da. ne Rusyada fezaya çıkmanın dince mubah olup olmadığı hususunda fetva vermeye kalkışan bir kimse vardır. Halbuki bugün. Müslüman Pakistan Cumhuriyetinde faizin haram olup olmadığı bir mesele şeklinde ortaya çıktığından talihsiz Eyüp Han bu saçmalığı tesirsiz kılabilmek için klasik "Komisyona Havale" den başka bir çare bulamamıştır. Bir komisyon, faizin haram olup olmadığını Pakistanda iki yıldır araştırıp durmaktadır!

Türkiyede Atatürk, bundan, kırk yıl önce ancak laik toplumların ilerleyebileceklerini, teokratik bir sistem içinde, bahis konusu din hangisi olursa olsun kütlelerin küllerinden sıyrılamayacaklarını görmüştür ve büyük **bir** cesaretle laisizm prensibini yeni Türkiye Cumhuriyetinin temel taşlarından biri yapmıştır. Ancak bunun, tatbikatta, Behçet Kemal Çağların çok güzel ifade ettiği gibi "Muhammet Mustafa ile Mustafa Kemal arasında bir dargınlık" neticesi verdiğine şüphe yoktur. Gene Behçet Kemal Çağların tabiriyle "Türkiyenin saadetinin Muhammet Mustafa ile Mustafa Kemalin barışmalarından geçtiği" bir gerçektir. Ne XX. Asrın (ikinci yarısında **dinin** çok büyük kütleler için taşıdığı ve taşımakta devam ettiği önemi görmezlikten gelerek mesut bir neticeye varmak kabildir, ne de bu kütlelerin, ihtiyaçlarını gidermek için bir takım dinbazların elinde kalmasına "demokratik hak" adı altında göz yummak **bahis** konusudur. Bugün pırıl pırıl gençlerin, avukat veya doktor olmuş taze aydınların yollarım aydınlatacak nuru nurculukta aramalarındaki inanılmaz garabet, onların, kendi yüreklerinde din duygusuna ait olarak hissettikleri garipliğin neticesinden başka şey değildir.

Bizim şimdi Türkiyede, yaptığımız bir şey **var: Dinin** «hiç bir şey" mi, yoksa "her şey" mi olduğunu keşfetmeye çalışıyoruz.. Birinciler, her dinde mevcut bir takım donmuş şekilleri, günü geçmiş tefsir ve kaideleri ele alarak onlarla alay ediyorlar, bu suretle dini toplum içindeki mevkiinden indirmeye çabalıyorlar. İkinciler ise hayatın sadece Kurana göre tanzimini istiyorlar ve Kıbrıs Meselesini halletmek için Ayasofyada ezan okutmayı tavsiye ediyorlar. Bunların ikisi de. çıkar yol olmaktan uzaktır. Ama toplumun mütemadiyen böyle bir kutuplaşmaya itilmesi, İkiye bölünmüş Türkiyenin bir araya gelmesini engellemekte, önlemektedir. "Gericilik-İlericilik". Sağcılık - Solculuk", "Devrimcilik - Nurculuk" gibi çok ayrılığın kökü din konusunda, daha doğrusu dinin toplumdaki yeri konusunda bir anlaşmaya varamamış bulunmamıza dayanmaktadır.

Türk toplumunda "dinin savunucusu" diye ortaya çıkacak bir zümreye ihtiyaç bulunmadığı inancını kütlelere verebildiğimiz an, mesele kendiliğinden halledilecektir. O zaman, "dinin yeri nedir'' tartışması günün bir konusu olmaktan çıkacaktır. Bunun yolu ise memleketin iktisadî gücünü arttırmaktır ve kütleleri dünya işleriyle daha istifadeli tarzda ilgilendirmektir. Dünya işleri elbette ki Kuranla tanzim edilmeyecektir. Ama Kuranla tanzim edilmeyen dünya işlerinin başarılı, verimli olduğunu görmek, gündelik hayatta hfesetmekttr İd kütleleri bu çeşit felsefelerin kurbanı olmaktan kurtaracaktır. Dini duygular sadece mânevi **bir** ihtiyaç olarak yü- ' reklerde helirmelidir ve bu ihtiyaç iyi takdir edilip saygı görmelidir. İlerlemiş toplumlardaki dindarlık ile gelişmemiş. kendi kendisine yetmeyen memleketlerdeki dinbazlık arasında büyük fark buradan doğmaktadır. Bizanslılar meleklerin erkek mi. dişi mi olduğu tartışmasına ekonomik ve sosyal bakımdan berbat vaziyete düştüklerinde merak sarmışlardır.

Kırk yıl önce Atatürk bu konudaki işareti doğru vermiş, ama bunun kırk yıllık tatbikatı bize bugün nurcuyu yaratmıştır. Nurcu, kandaki bozukluğun yüzdeki sivil cesidir. Temeldeki aksaklığı nasıl düzeltmemiz gerektiği konusu üzerine gerçekçi bir şekilde eğilmedikce bu meseleyi halletmek imkânımız yoktur.

yattığından dolayı A. P. zafer kazanırsa, bunun tefsirleri CHP 'nin arzu ladığı sisteme hiç bir fayda sağlamayacaktır.

Dış Politika

Fazilet mücadelesi

Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin, Hariciye Köşkünün maun kaplamalı, • geniş çalışma odasındaki yumuşak koltuklardan birine biraz daha gömülerek:

"— Laheyde yapılan son Bakanlar Konseyinde, NATO Genel Sekreteri Stikker, Türkiye - Yunanistan münasebetlerini düzeltmek üzere arabulucu seçilmiş, Kıbrıs konusu bir mesele olarak, toplantıdan sonra yayınlanan bildiride yer almıştır" dedi:

Bakan bundan sonra, salonun sol tarafında sıralanmış, dünyanın en ünlü diplomatlarının portrelerine bir süre göz gezdirdikten sonra, sözlerine diplomatça bir ilâve yaptı:

"___ Bu toplantıda amacımız, Yunanistan ya da herhangi bir başka devleti diplomatik sahada da olsa. yenilgiye uğratmak değil, dâvamızı Konseye kabul ettirmekti. Bunu da başarmış bulunuyoruz."

Ancak, Erkinin hariciyeci nezaketi ile gizlemek istemesine rağmen, gerçek ortadadır: kendisinin başkanlık ettiği türk delegasyonu, bu kararı, Yunanistan ekibiyle girişilen dişe-diş mücadeleden sonra istihsal edebilmiştir. Devletler arasındaki diplomatik nezaket kuralları Ur yana, meselenin içyüzü budur. Toplantıda, her 'iki taraf da bütün kozlarını oynamış ve çarpışmanın ilk raundu Türkiyenin galibiyetiyle sonuçlanmıştır.

Bu ilk bakışta fazla önemsenmiyebilir. Zira NATO. Konseyde alman karar gereğince, Kıbrıs meselesine doğrudan doğruya karışmıyacak. Genel Sekreter, sadece Atina ve Ankara hükümetleri arasındaki gerginliği yumuşatmağa çalışacaktır. Nitekim, toplantılardan hemen sonra bazı çevreler, bildiride, Kıbrıs ile ilgili pasajı yuvarlak lâflar, Genel Sekreter Stikker'in arabulucu seçilmesini de bir fantezi olarak tefsir etmişlerdir. Ancak, gerek Başbakan İsmet İnönünün gerekse Erkinin ifade ettikleri gibi, arabulucunun mücerret türk-yunan münasebetleri ile ilgilenerek, Kıbrıs meselesine sırt çevirmesine imkân yoktur. Zira iki devlet arasındaki gerginliğin başlıca sebebini, yunan hükümetinin papaz Makarios ile aynı paralelde olması teşkil etmektedir.



Dışişleri Bakanı Erkin hava alanında
Adım adım yol alınıyor

Meselenin Konseyde görüşülmesi ve hele toplantıların bir gününün tamamen bu konuya hasredilmesi küçümsenecek şey değildir. NATO'nun özellikle son birbuçuk yıldan beri geçirmekte olduğu krizleri yakından bilenler, Küba, Vietnam. Lâtin Amerika gibi birbirinden çetin problemlerin yanı sıra gündeme Kıbrıs meselesini de dahil etmenin güçlüğünü tahmin edebilirler.

Sessiz ve derinden

Türk heyeti, Laheye iner inmez sıkı bir kulis faaliyetine girişti, Erkin ve arkadaşlarının amacı. Konseyde türk-yunan münasebetlerinin etraflı bir şekilde görüşülmesi ve bu hususun toplantıların sonunda yayınlanacak olan bildiride yer almasını sağlamaktı.

O sabah saat 11'de Yunan Dışişleri Bakanı Kostopulos, saat 12'de de Erkin birer basın toplantısı yaparak, kendi tezlerinin ana hatlarını açıkladılar.

Erkin, meselenin NATO üyesi iki devleti, Yunanistan ile Türkiyeyi ilgilendirmesi bakımından, Konseyde mutlaka ele alınması gerektiğini ileri. sürerken, Kostopulos da bunun tamamen aksi tezi müdafaa ederek, konunun Birleşmiş Milletlerde ele alınmış bulunduğunu, bu sebeple NATO'da görüşülmesinin yersiz olduğunu söyledi. Böylece, daha ilk dakikalarda tarafların, görüşmeler boyunca takip edecekleri politika katan çizgileri ile de olsa ortaya çıkmış oluyordu.

O günün öğleden sonrası kulis faaliyetiyle Seçti. Feridun Cemal Erkin, Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk, NATO Genel Sekreteri Stikker, Kanada Dışişleri Bakam Paul Martin ve Hollanda Dışişleri Bakanı Luns ile görüşerek bozulan türk-yunan münasebetlerini ve bunun sebeplerini, meselenin ertesi gün toplanacak NATO Bakanlar Konseyinde mutlaka görüşülmesi gerektiğini izah etti. Bu arada, türk heyetinin diğer üyeleri Genel Sekreter Yardımcısı Halûk Bayülken fransıalar, Genel Sekreter NATO İşleri Yardımcısı Osman Olcay ingilizler. 1. Daire Genel Müdürü Turhan Tuluy norveçliler ve Türkiyenin NATO daimi delegeliği müsteşarı Faik Melek de italyanlarla temasa geçmişlerdi. Bu temaslarda da işlenen tema aynıydı. Mesele, mutlaka Konseyde görüşülmeli ve bu husus yayınlanacak bildiride yer almalıydı. Aksi halde Türkiye bildiriyi onaylamıyacaktı.

Bu ise bildirinin yayınlanamaması demekti Zira NATO Bakanlar Konseyindeki teamüle göre, bildiriler an-; cak bütün üye devletlerin delegeleri tarafından onaylandıktan sonra yayınlanabilir.

Türk heyetinin yanı sıra Kostopulas da boş durmayarak ayni gün Rusk, Martin, Luns ve fransız delegeleriyle görüştü, Yunanistanın beylik iddialarını bir kere daha tekrarladı. Ama, beklediği ilgiyi pek bulamadı.

15 öfkeli adam

pazartesi gerek Erkin, gerekse Kostopulosun yaptığı temaslardan sonra, Konseye hakim olan hava anlaşılmıştı. Delegelerin büyük çoğunluğu basına verdikleri demeçlerde ve kulis sohbetlerinde, açıktan açığa olmasa bile, konunun Konseyde görüşülmesini isteyen türk tezini daha sempatik bulduklarını ifade etmişlerdi. Ancak, özellikle bağımsız ve komünist blokların NATO için kullandıkları "trouble maker = hadise çıkaran" tâbirinden çekimliyor ve Kıbrıs meselesine NATO'nun doğrudan doğruya müdahalesinin bu sloganı daha tesirli hale getireceği ileri sürülüyordu. Bu sebeple, mesele gene Konseyde görüşülecek, ama tamamen bir türk-yunan münasebeti açısından ele alınıyormuş hissi verilecekti.

Bakanlar Salı sabahı, Hollanda Parlamentosunun Şövalyeler Salonunda toplandıklarında Konseye bu hava hakimdi. Toplantının açış, konuşmasını Genel Sekreter Stikker yaptı. Stikker, dünya meselelerini ve bu açıdan NATO'yu. ittifakın durumunu içine alan geniş bir rapor hazırlamıştı. Raporun Türkiye ve Yunanistan bakımından en önemli kısmı ise, Kıbrısa ayrılmış, olan kısmıydı. Stikker, konuşmasında bu konuyla ilgili olarak ittifakın Güneydoğu kanadının türk-yunan münasebetlerinin gerginleşmesi sebebiyle zayıflamak tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğunu ve meselenin Konseyde müzakere edilmesi gerektiğini belirterek, bu hususta Türkiye Dışişleri Bakam Erkinin bir müracaatı bulunduğunu söyledi.

Stikker'in konuşmasından sonra gündemdeki maddelere geçildi. Bundan önceki toplantılarda olduğu gibi gündem, gene iki ana maddeden müteşekkildi :

1 — Dünya siyasi konjonktürü,
2 — NATO'nun meseleleri.

Önce birinci maddenin müzakeresine başlandı ve delegeler tek tek söz alarak içlerini döktüler.

Amerika Dışişleri Bakanı Rusk, Batı-Doğu münasebetleri, Küba, iktisadi abluka ve Güneydoğu Asyadaki karışıklıkları içine alan uzun bir konuşma yaptı. İtalya Dışişleri Bakanı Guiseppe Saragat, silahsızlanma çalışmalarından, İngiltere Dışişleri Bakanı Richard Butler Malezya meselesinden, Batı - Doğu münasebetlerinden bahsettiler, Erkin ise, daha çok Ortadoğu meselelerinden söz etti.. Bu arada dikkati çeken husus, söz alan hemen bütün delegelerin Kıbrıs konusuna değinmeleri oldu. Bakanlar, çok defa Erkinin sözlerini âdeta tekrar ederek, ittifakın tesanüdünün, gerginleşen türk-yunan münasebetleri sebebiyle bozulma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu söylediler.

Erkin hayli uzun bir konuşma yaparak NATO'nun görevlerinden, itfifakın tesanüdünden bahsetti ve:

"— Bu iki devletin münasebetleri ittifakı paralize edebilecek bir hale gelmiştir. Bunun sebeplerini incelemek gerekir" dedi.

Erkin daha sonra Yunanistanın tutumunu, Makarios ile aynı politikanın benimsenişini, Türkiyenin hukuki yollardan yapmış olduğu teşebbüsleri, konunun Birleşmiş Milletlerdeki gelişimini uzun uzun anlattı ve NATO anlaşmasının birinci maddesi çerçevesinde İttifak tarafından 1956 yılında kabul edilmiş bulunan "Üç Akil Adam' 'raporunun, 87. maddesinin bu meselede tatbikini istedi.





Erkin düşünüyor ve konuşuyor
Söz gümüş ise...

Akıl için yol birdir

Ertesi gün görüşmelere Kraliçe Juliana'nın Parlâmentoyu açtığı Juliana Kışlasında devam edildi. Gizli olarak yapılan toplantıda üye devletler sadece üç delege ile temsil ediliyorlardı. NATO'ya üye devletlerin meselelerinin konuşulacağı toplantının bir diğer özelliği de, zabıt tutulmaması idi. Böylece, delegelerin daha serbestçe konuşabilecekleri düşünülmüştü.

Çarşamba günü öğleden sonra başlıyarak Perşembe günü saat 14'e kadar devam eden görüşmelerin ağırlık merkezini Kıbrıs olayları ve buna paralel olarak Türkiye-Yunanistan münasebetleri teşkil etti. Söz alan Türkiye Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkinin ileri sürdüğü anlaşmanın birinci maddesinde, "Taraflar, dahil olabileceklert bilumum milletlerarası ihtilâfları, milletlerarası güvenlik ve adaleti tehlikeye koymıyacak surette barışçı yollar ile halletmeyi taahhüd ederler" denilmektedir, 1956 yılında kabul edilmiş olan ve anlaşmanın birinci maddesinin tatbik suretini gösteren raporun *61.* maddesi ise şöyledir: "ilgililer arasında doğrudan doğruya çözümlenemeyen uyuşmazlıklar -ihtisaslaşmış teşekküllere sunulabilen hukukî ve iktisadi uyuşmazlıklar hariç- NATO dahilinde, diğer bir milletlerarası teşekküle başvurulmadan, arabulma usulüyle, halledilmelidir. Genel Sekreter bazı ahvalde., bu uyuşmazlık-

ları çözmek üzere arabuluculuk yapabilmelidir. Bu usul, Birleşmiş Milletler Anayasanının 33. maddesi ve Kuzey Atlantik Anlaşmasının 1. maddesi hükümlerine uygundur."

Kostopulcs cevap veriyor

Yunanistan Dışişleri Bakam Kostopulosun yaptığı konuşma isa daha çok Erkine bir cevap mahiyetinde oldu. Kostopulos, sözlerine, Türkiye-Yunanistan münasebetlerinin bozulmatının sebebini izah etmek istediğini söylîyerek başladı ve "Bundan sorumlu olan Türk Hükümetidir" dedi. Bu ağır ithamına gerekçe olarak da. Türkiyenin bazı İstanbullu rumları patrikhane mensuplarını sınır dışı etmiş olmasını gösterdi. Doğrusu bu kadar hafif bir iddiayı hiç kimse beklemiyordu. Delegeler, bir süreden bert Kıbrısta türklere karşı girişilmiş olan katliamı hatırlamaktan kendilerini alamadılar.

Rum Bakan, bu konu üzerinde pek fasla durmayarak, meselenin NATO tarafından ele alınıp alınamıyacağı meselesine geçti. Kostopulosa göre konu, Birleşmiş Milletlere aksetmiş bulunuyordu. Bu sebeple NATO'nun aynı meseleyi görüşmesi gereksizdi. Üstelik Kıbrıs, NATO üyesi de değildi. Anlaşmaların tatbiki meselesine gelince, esasen Zürih ve Londra anlaşmaları bizzat Türkiye tarafından ihlâl edilmişti!

Kostopulosun, bu yeni iddiasına mesnet olarak ileri sürdüğü gerekçe de ilkinden pek farklı olmadı. Bakan:

"— Adadaki türk alayı yetini değiştirmiş ve bu alay, Birleşmiş Milletler Kuvvetleri eline verilmemiştir; Bu ise anlaşmaların İhlali demektir", dedi.

Anayasa ihlâl ediliyor, türk cemaatinin bütün hakları ellerinden almıyor, çocuklar, kadınlar öldürülüyor, evler, tarlalar yıkılıyor ve bunlar anlaşmaların ihlâli niteliğinde kabul edilmiyordu da türk alayının yer değiştirerek birkaç kilometre kuzeye geçmesi "anlaşmaları ihlal" oluyordu!..

Kostopulos, ithamlarını bu derece çürük gerekçelere bağladıktan sonra bu sefer Adanın İstikbali konusuna geçti ve :

"— Bugün Adada bit Ekseriyet - Azınlık meselesi vardır. Kıbrısta bir an fince demokratik nizam kurulmalı ve ekseriyet idaresi altında azınlık haklan korunmalıdır" dedi.

Tabii, türklere tanınacak hakları, cazip teklifler şeklinde sıralamayı da ihmal etmedi. Ancak, Kostopulosun unuttuğu veya hatırlamak istemediği bir husus vardı ki o da, bu türlü hakların Kıbrısta nedense sadece kâğıt üzerinde kaldığı ve tatbikatın daima başka şeklilerde tecelli ettiği idi!



Türk dış politikasının idare edildiği yer : Başbakanlık

Tekke

Bakanların sözleri

Kostopulostan sonra, bu konu ile ilgili olarak söz alan Bakanlar ve özellikle Belçika Dışişleri Bakanı Paul Henry Spaak, türk tezini destekler mahiyette konuşmalar yaptılar ve konunun NATO Konseyinde görüşülmesi gerektiğini söylediler. Yunanistan Dışişleri Bakanı, tıpkı kulis faaliyetinde olduğu gibi. gene başarısızlığa uğradı "eskî yunan medeniyeti" "hristiyan devletlerin aynı cephede yer alması" gibi, Piyer Lermit ağzı sloganlar, istediği müspet havanın doğması için kâfi gelmedi.

Yunan tezine son darbeyi. Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk'ın yaptığı konuşma teşkil etti. Toplantının sonlarında söz alan Rusk:

"— İki değerli müttefik Dışişleri Bakanı öyle şeylerden bahsettiler ki. bunlar içinde savaş da var O halde ittifakın görevi, kan dökümünü önlemektir. Ondan sonra bir hal çaresi bulunur" dedi.

Böylece, yunan delegasyonunun bütün direnmeleri boşa çıkmış ve meselenin NATO tarafından ele alınması kesinleşmiş oluyordu. Oturuma, ertesi' gün devam edilmek üzere saat 13.30 da ara verildi.

İki kızgın Bakan, Erkin ve Kostopulos, o gece Kraliçenin sarayında verilen bir yemekte karşı karşıya geldiler. Peri masallarım andıran bir dekor içinde verilen bu ziyafette, gündüzleri çetin ve yüklü bir gündemin çerçevesini aşamıyan Dışişleri Bakanları küme küme bir araya gelip şuradan buradan konuşuyorlar, içkilerin verdiği rahatlıkla en güç sorunları kolayca tartışabiliyorlardı. İşte böyle bir hava 'içinde, bir aralık. Yunanistarun NATO nezdindeki devamlı temsil-

cisi Büyükelçi Palamas -ki Kıbrıs anlaşmazlığı patlak verdiği zaman geçici yunan hükümetinde Dışişleri Bakanlığı yapıyordu- Kostopulosun koluna girerek, Erkinin bulunduğu köşeye doğru ilerledi. İki Dışişleri Bakanı yanyana geldikleri zaman Erkin hafif bir tebessümle, Kostopulos da oldukça suratlı, birbirlerinin elini sıktılar. Önce birkaç nezaket cümlesi söylendi, sonra da Kostopulos, böyle güç şartlar altında karşı karşıya gelmekten duyduğu üzüntüyü, ardından da, bu şartlar düzeldikten sonra dostça bir konuşma yapabilecekleri, ümidini belirtti. Erkin, Yunan Dışişleri Bakanının kendine sunduğu bu fırsattan hemen faydalanarak, bundan daha elverişli bir zaman ve yer bulunamıyacağım, bu bakımdan oracıkta oturup hemen konuşabileceklerini söyledi. Fakat Kostopulos buna yanaşmadı. Söylediğine göre, İstanbuldaki rum azınlık, türk baskısı altındayken ve Patrikhane ortadan kaldırılmak istenirken, türklerle görüşme yapamazdı!

..ve karar

O gün saat 18:30'da, ertesi gün tekrar toplanmak üzere ara verilen görüşmelere Perşembe sabahı devam edildi. Türkiye Dışişleri Bakanı bütün gece çalışmış ve Kostopulosun ithamlarına cevap teşkil edecek bir konuşma hazırlamıştı.. Toplantının açılmasından hemen sonra söz alan Erkin, Kostopulosun dayandığı gerekçeleri tek tek ele alarak bunları çürütmeye başladı. Erkin ilk olarak, Kostopulosun bir sorusunu bir başka soru sorarak cevaplandırdı:

"— Sayın Bakan, 'Türküye tek taraflı müdahalede bulunacak ve Adaya çıkarma yapacak mı?' diye sordular. Ben de kendisinden soruyorum: Makarios hukuk dışı hareketlerine, rumlar türk katliamına devam edecekler midir?'

Sonra sözü yunan delegasyonunun Ekseriyet-Azınlık meselesi ile ilgili iddialarına getirdi ve:

"— Gerçekten, bazı şeylere şaşmamak elde değil. Bundan kırk yıl kadar önce Yunanistan, türklerin çoğunlukta olduğu Batı Trakyayı, stratejik sebepler ileri sürerek alıyor, kırk yıl sonra gene aynı Yunanistan bu sefer de Kıbrıstaki ekseriyetten bahsediyor!" dedi.

Erkin neticede, 1956 da kabul edilen "Üç Âkil Adam" raporunun 57. maddesine dayanarak Stikker'in Atina ve Ankara arasında arabulucu seçilmesini istedi. Teklif, Konseydeki hemen bütün üyeler tarafından makûl karşılandı. Belçika Dışişleri Bakanı Spaak ve Kanada Dışişleri Bakanı Martin birer konuşma yaparak teklifi desteklediler. Bütün kozlarını oynamış olan şanssız Kostopulos için artık tek çıkar yol kalıyordu : Bu konuda diğer delegelerle birlikte müspet oy kullanmak!..

Türk ve yunan Dışişleri Bakanları arasındaki son çatışma, toplantı sonunda yayınlanacak bir bildiri ile ilgili olarak patlak verdi. Üç kişilik bir komisyon tarafından hazırlanmış olan bu 11 maddelik bildirinin 8. maddesi tamamen Kıbrıs meselesine ayrılmıştı. Kostopulos önce meselenin bildiride yer almasına itiraz etti. Fakat son derece kuvvetli bir reaksiyonla karşılaşınca, hemen **180** derecelik bir dönüş yaparak, maddede belirtilen "kargaşalık" ve "hukuk nizamının iadesi" gibi deyimlerin kaldırılmasını istedi. Kostopulosun bu sözler ri 'ile hava elektriklenmişti. Stikker. durumu idare edebilmek için meselenin öğleden sonraki oturumda ele alınmasını teklif etti. Fakat bu sefer de, öteden beri türk tezinin yanında yer alan Spaak müdahale etti ve :

"— Burada son derece önemli bir konu görüşülmektedir. Geciktirmede bir mâna yok. Mesele derhal halledilmelidir" dedi.

Sonra Yunan Dışişleri Bakanına dönerek tabanca gibi patladı:

"— Daha birkaç saat evvel,. Adada üç yunan subayının öldürülmüş olduğundan şikâyet ediyordunuz. Bahsedilen hukuk nizamı onların da türklerin de öldürülmemesidir: Kanun olmazsa, kanunsuzluk olur. Siz bunu mu müdafaa ediyorsunuz?'

Bu sözler Kostopulosu âdeta şoke etmişti. Son bir deneme daha yaparak hiç değilse bir-iki kelimenin değiştirilmesini istedi ama. karşısında gene Spaak'ı buldu:

"— Dahili politikanızı biliyoruz. Bildiri çıksın, döndüğünüzde hükümetinize izah edersiniz."

Kulağa Küpe

Baş merak

*Gümüşpala, ağababalarının bir eski türküsünü tekrarlamış: **"Biz** Halk Partililerle değil. Halk Partisinin başı ile uğraşı yoruz!"*

Bu baş merakı ne başlar ye. di, talihsiz paşa farkında değil.

Bundan sonrası

Türkiyenin, Laheydeki toplantıda. NATO'nun Kıbrıs meselesine el atmasını sağlamak üzere giriştiği § faaliyetin başlıca sebebini Makariosu Yunanistanın desteğinden mahrum bırakmak politikası teşkil etmektedir. Böylece papaz, herhangi bir yeni harekete girişmeden önce. adımlarını daha tedbirli atmak lüzumunu hissedecektir. Tabii, Yunanistandan kesin bir dönüş hemen beklenemez. Ancak Türk Hariciyesinde hakim olan Kanaat, Stikker'in arabuluculuk görevini başarıyla yapması halinde türk-yunan münasebetlerinin tedricen de olsa "iyileşebileceğidir. Böyle bir ortam önce belki büyükelçilikler seviyesinde olgunlaştırılacak ve belki de ileride Dışişleri Bakanları veya Başbakanlar seviyesinde bir zirve toplantısı yapmak mümkün olacaktır. Ama bu tabii herşeyden önce Yunanistanın bundan sonraki tutumuna bağlıdır. Zira her fırsatta Makariosu ve onun politikasını desteklediğini belirten bir hükümet başkanı ile karşılıklı oturup. eski dostluk münasebetlerini tekrar kurma imkânlarım araştırmak elbette mürnkün değildir.

Yunan Başbakanı Papandreu genel seçimlerden önce oy toplıyabilmek için tavizler vermiş re bol keseden vaadierde bulunmuştur. Bu bakımdan, Yunan Hükümetinin kendiliğinden bir dönüş yapmadı ve beş aydan beri takip ettiği politikayı kolayca değiştirmesi beklenemez. Atina Şimdi; tebliğde Birleşmiş Milletlere yapılan atıfı ele alarak, Laheyde kendi görüşünün hakim olduğunu ileri sürmektedir ama, NATO'nun zoruyla ister istemez Türkiye ile bir uzlaşmaya gidince bakalım bunu nasıl tevil edecektir.

Türkiyenin Kıbrıs anlaşmazlığındaki tutumu gayet açıktır. Bugün Kıbrısta rumların ulusların kendi geleceklerini kendileri kararlaştırma ilkesine sarılarak gerçekleştirmek istedikleri, Enosistir. Türkiye, orada yaşayan soydaşlarım yunan egemenliği altında bırakmamaya kararlıdır. Çünkü eğer rumlarm kendi geleceklerini kendileri kararlaştırmak hakkı varsa, türklertn de aynı şeye hakkı vardır. Eğer Kıbrısta Enosis gerçekleştirilecekse. Ada türkleri de elbette Türkiyeye bağlanacaklardır. Yook, bir süre için Kıbrıs yeniden bağımsız bir devlet olarak yaşatılacaksa, o zaman türklere mahalli bağımsızlık tanıyan bir federal devlet düzeninden başkası kabule şayan değildir. Şimdilik, Papendreuyu barışçı demarşlarla yola getirecek tek yolun, NATO'dan geç-

tigi düşünülmekte ve Türk Hariciyesi daha çok Stikfcer'in teşebbüslerinin sunucunu beklemektedir. Ayrıca gene NATO tarafından kabul olunan 1956 anlaşmasına göre Genel Sekreterin, kendisine bu konuda NATO'ya üye üç devlet delegesini yardımcı seçmesi gerekmektedir. Bu yardımcıların üye devlettesin Dışişleri Bakanlarından seçilmesi halinde, Yunanistan NATO'-nun baskısını daha kuvvetle hissedecek ve belki de Kıbrıs palitikasını değiştirmek zorunda kalacaktır. Türkiyenin NATO daimi delegesi Muharrem Nuri Birgi, bu konuda' ilk temaslara şimdiden başlaamış bulunmaktadır.

İstanbul

Meleklerin cinsiyeti!

(Kapaktaki cami)

Tarihî Ayasofya bugünlerde, uzun ömründe ikinci defadır ki iki kampın, aralarındaki bütün fi köprüleri atmış halde incir çekirdeğini doldurmayacak bir hususu inanılmaz hararetle tartıştığını görmektedir. İki kamp bir devirde meleklerin erkek mi, yoksa dişi mi olduklarını münakaşa etmiştir. Şu anda başka iki kamp Ayasofyanın ibadete açılmasının mı, açılmamasının mı kavgasını yapmaktadır. Üstelik bu ikinci kavganın neticesi, kavgacıların gözünde Kıbrıs Meselesinin de kaderini tayin edecektir!

Bu haftanın başında Pazartesi günü, Tercüman gazetesini ellerine alan okuyucular, sol başköşede kırmızı çerçeve içindeki «Sus artık köhne kafa, sus! Silâh olarak hemen Ata'ya sarılma!» başlıklı yazıyı görünce, bu kavganın yeni bir safhasiyle karşılaştılar.

Onbeş günden beri Tercüman ile irili ufaklı başka gazeteler arasında şiddetli bir savaş sürüp gidiyor, «her sabah dünyayı yeniden kurup, her sabahı yeni bir başlangıç» sayan Tercüman, Ayasofya müzesinin yeniden camie çevrilmesi ve fetih yıldönümü günü «Ezan-ı Muhammedi» okunması hususunda ortaya attığı —sonradan bir sömürme vesilesi sayıp dört elle sarıldığı— teklifi karşısında durmaksızın hücumlara uğruyordu.

Kırmızı çerçeve içindeki yazı, bu hücumlardan birine cevaptı.

Mesele böylece, kısa bir zaman içinde, bir tarafın sorduğu «Dinden yana mısın, dine karşı mısın?» sualine öteki tarafın ortaya çıkardığı «Atatürkten yana misin, Âtatürke karşı mısın?» sualiyle —bugün üzerinde ciddiyetle durulması gereken çok konumuz gibi— dejenere oluverdi. Buna, bilhassa biri büyük, diğeri ufak iki gazetenin tiraj endişeleri de katılınca iş tam arap saçına döndü.

Ufak gazetenin kalemşörleri hemen, «Atatürk kalkanı» m ortaya çıkarıverdiler.

Tercüman ise, çokluk, gerici okuyucuları elinde tuttuğu ve öyle bilindiği için, Âtatürke ilişmeyi tabii tehlikeli buldu. Ne de olsa ortada bir «Atatürkü Koruma Kanunu» vardı ve kaş yapayım derken göz çıkartmak işten bile değildi . Ama gazetenin kurmay heyeti, tiraj yükseltici saydığı ve günlerdir havasını ve zamanını kolladığı «Ayasofya Meselesi» ni de bir kalemde silkip atmak istemiyordu. Tercüman bu yoldan ne yaman bir "müslüman gazete» olduğunu ispatlamış, arada da tahminlerin çok üstünde bir okuyucu avlamıştı. Her gün, işledikleri dinî konularda, kendilerine destek olduklarım bildirir, yurdun çeşitli köşelerinden telgraflar, mektuplar ve metrelerce uzunlukta toplanmış imzalar alıyorlardı. Kampanyaya devam edilirse, kampanya sonunda elenenlerden yine de elde hatırı sayılır derecede bir okuyucu sayısı kalacaktı ki, gazetenin de, kurmay heyetinin de istediği buydu.

Yapılacak tek şey, ateşe devamdı.'Nitekim öyle de yaptılar. Tabii bu arada «sıkı münasebet» devam ettirdikleri «tehlikeli alâka» larını, bazı arap devletlerini kollamayı ihmal etmeksizin...

Hikâyenin başı

Tercüman, gazete olarak Babıâli devleri arasında bir ara "ikinci büyük» olarak yerini almıştı ama, birinci dev Hürriyet ve öteki devler Akşam ile Milliyet kadar, ayakları sağlam bir zemin üzerine basmıyordu. Üç dev, Tercümana nazaran her zaman için avantajlı durumdaydılar ve bu avantajları da kendilerine ait birer tesisleri olmasından ileri geliyordu. Tercüman ise, bütün tiraj gürültüsüne rağmen taşıma suyla değirmen döndürmekteydi. En küçük bir sarsıntı, kendi tesisleri olmaması yüzünden, gazeteyi uçuruma götürebilir, bir anda gazete, gazetelikten çıkarak mahvolabilirdi. Tercümancılar bunu, gayet iyi bildiklerinden, ne vurursak kârdır hesabı, devamlı olarak okuyucu avına çıkıyorlar, gazeteyi bir akşam gazetesi niteliğinde ıvır zıvır romanlarla dolduruyorlar, bir yandan din ticareti yaparlarken, öte yandan da şehvet ticaretini ve lotaryacılığı da kat'iyyen ihmâl etmiyorlardı'.

Tehlike çanları, Nisan, ayı içinde çalmağa başladı. - Gazete» bütün çırpınmalarına vs kat üzerine kat vermesine karşılık, tirajdan son süratle düşüyordu. İkinci, üçüncü, dördüncü devlik derken Tercüman kendisini ikinci sınıf gazeteler arasında buldu. Elde bir Mayıs ayı vardı ve Haziran ayının ilk, haftasında yapılacak Senato seçimlerinden sonra girilecek ölü mevsim, herhangi bir atılış olmazsa, gazeteyi, beklenen uçuruma götürebilecekti.

Gazetenin sahibi Kemal Ilıcakın başkanlığında kurmay heyeti acele bir toplantı yaptı. Genel yayın müdürü Oktay Verel, yazı işleri müdürlerinden Orhan Tahsin, Sadettin Çulcu ve gazetenin . yazarlarından Ahmet Kabaklı, Kadircan Kaflı, Murat Sertoğlu ve Ali Rıza Alp hem kurmayı ve hem de danışma heyetini meydana getiriyorlardı. Uzun fikir tartışmalarından sonra halen mevcut havadan ve Kıbrıs olayı dolayısıyla türk-yunan gerginliğinden faydalanma yoluna gidil-


FETİH
HAKKINDIR
İkinci Fâtihini bekleyen cami AYASOFYA

Fetih gazetesinde bir başlık
Ezanla Ada zaptedecekler

mesi uygun görüldü, ve bunun için de Ali Rıza Alp görevlendirildi.

Ali Rıza Alp, kendisine verilen görevi lâyıkıyla' yerine getirdi ve Tercüman «Fethi bu sene en iyi şekilde kutlamalıyız» başlıklı bir ikinci sayfa yazısıyla okuyucu avına çıktı.

Ali Rıza Alpe göre, Fatih', Istanbulu aldıktan sonra İlk cami olarak Ayasofyayı kullanmıştı ve islâmiyet kütüğündekL yaşı 500 ü aşan bir mübedin başka bir gaye ile istimali —bu gaye ve istimal dediği Ayasofyanın Atatürk eliyle müze haline getirilişidir— islâm cemaatine karşı saygısızlıktı ve bu en eski ibadethanenin müslüman cemaatin elinden alınması, Anayasanın tanıdığı vicdan hürriyetine de aykırıydı. Bugünkü bu gergin havaya ve Kıbrıstaki soydaşlarımızın kanlı kıyımlarına sebep, hep bu Ayasofyanın müze olarak kalması ve bir türlü cami olarak ibadete açıImamasıydı! Ayasofyadaki müezzinsiz minareler, rum palikaryalarını daha çok azdırmış, nihayet onlara çan kulelerini ilham etmişti.

Festival başlıyor!

yazının yayınlandığının ertesi günü, ilerici - gerici diye ayrılmış olan iki kesimde de bir hareket ve dalgalanma görüldü. İlericilere göre, bu, Atatürk devrimlerine karşı atılan en son bombaydı ve bu taviz de verilirse, devrimler mahvolurdu- Gerici kesimde ise, sevinç naraları gökleri tutuyordu. Büyüklü küçüklü ne kadar din sömürücüsü gazete varsa, mal bulmuş mağribi gibi Ayasofya simidine sarıldılar ve hemen "İkinci fatihini bekleyen cami: Ayasofya» şeklinde manşetlerini çektiler. Bilindiği gibi, ayni gazeteler, İstanbulun imarı konusunda da Menderese hararetle alkış tutmuşlar ve kendisini Fatihe benzeterek numaralamışlardı.

Olay, iki gün sonra Meclise de aktarıldı ve bir milletvekili, kürsüye gelerek, Ayasofyanın yeniden cami olarak açılmasını ve buradan yükselecek Ezan-ı Muhammedi» nin bütün islâm dünyasına yayılmasını istedi. Ayni anda yüksek okulların öğrenci kuruluşları arasında yer almış muhafazakâr gruplar da seslerini yükselttiler ve durum öyle bir hale geldi ki, kimin ne dediği anlaşılamamaya başladı. Bir kesim, ayak diriyor; öbür kesim de ayni inatla cami olması konusunda dayatıyordu. Tercümanın istediği olmuştu. Hem hava bulanmış, hem de Tercüman ne yaman bir müslüman gazetesi olduğunu ispat ederek, okuyucu sürek avına çıkmıştı.

Gazetenin kurmay heyeti ile danışmanları yeniden toplandılar ve konuyu alabildiğine sömürmeye karar verdiler. Gazete seferber oldu. Kararlaştırılan taktiğe göre, ne pahasına olursa olsun, yetkililer konu üzerinde konuşturulacaklardı. Bunun için de ikiyüzlü bir kılıç kullanılacaktı: Ayasofya ibadete açılmalı mı, açılmamak mı? Soru, sıkışıldığı zaman, karşısındakini daha da sıkıştırmak için «istiyor musunuz, istemiyor musunuz?» şeklinde de sorulunca, herhangi bir çatışmadan kaçınmak için bazıları —meselâ Vali Niyazi Akı— «isterim» demek zorunda kaldılar. Fakat içlerinde fikrini her şeye rağmen açıkça söylemekten çekinmeyenler de çıktı. Şarkıcı Münir Nurettin Selçuk, Ord. Prof. Sıddık Sami Onar, türk ortodoks patrikhanesi başpiskoposu Turgut Erenol, Şehir Tiyatrosu oyuncularından Vasfi Rıza Zobu, Ayasofyanın cami olarak değil, bugünkü durumunda kalmasından yanaydılar. «Olsun» diyenlerin büyük çoğunluğu «mukaddesatçı» kişiler olarak tanınmışlardı.



Fatihin zaptettiği surlar

Bilek Kuvveti

Biraz tarih...

Tarihçilere göre, Ayasofyanın yapı olarak ilk açılış töreni 12 Mayıs 360 dır. Bizanslıların «Büyük Kilise" adını verdikleri ibadethane, kısa aralıklarla esaslı değişikliklere uğramış, 44 yıl sonra da çıkan büyük bir yangında harap olmuştur. 415 yılında yeniden yapılan kilisenin ömrü bir yüzyıl daha sürmüşse de, 532 yangınında yeniden yıkıma uğramıştır Daha sonra başa geçen imparator Justinianus, Ayasofyayı hiç görülmemiş bir ihtişamda yeniden yaptırmaya karar verdi. Bu işe de iki büyük mimarını, Aydınlı Antemius ile Miletli İsidorosu görevlendirdi. «Hazreti Ademden bu yana görülmemiş ve görülmeyecek» bir kilise inşaatı için işe girişen iki mimar, eski bazilikanın çevresini genişletip açmak yolunda' istimlâklere başladılar. Putperesilere ait malzeme arasında Helopoisde güneş mabedinden Diyana mabedine götürülmüş olan kırmızı porfir sütunlardan sekizi, Atina, Roma, Delf ve diğer anıtların değerli sütunları getirtildi ve yapıda kullanıldı. Bu arada, dünyanın en ünlü mermer ocakları da Ayasofya için çalışıyorlardı. Prokonez beyar mermerlerini, Eğriboz adası açık ; yeşil, Karyadaki Yazuş ocağı kırmızılı beyazlı, Cezayir sarı mermerlerini, Mısır profirlerini, Tesalya, Lakor eski yeşil mermerlerini ve Siga da damarlı pempe taşlarını hep İstanbula gönderdiler.

Beş yıl süren inşaat süresince günde bin işçi çalıştı ve imparator gün aşırı, inşaatı kontrol etti. Zeminin altına yeni sarnıçlar yapıldı ve bunların içine büyük pilpaysler dikildi. Böylece depremlere karşı binaya bir denge ve elastikiyet verilmiş oldu. 27 Aralık 537 yılında kilise büyük bir törenle açıldı. İmparator Justinianus ondört at koşulmuş alay arabasına binmiş ve etrafını saray halkı, devlet büyükleri almış olduğu halde Ayasofyanm.- «Kral Kapısı» adı verilen büyük kapısının Önüne geldi ve burada patrik tarafından karşılandı.

Ayasofya, yaptırıcısı imparator

zamanında bîr deprem ile yeniden hasara uğradı ama, imparator, kubbeyi İsidorosun yeğeni küçük lsidorosa baştan yaptırttı ve önceki basık olan kubbeyi yirmi kadem daha kaldırttı. Bu arada, esas fil ayaklarının dayanakları da iyiden iyiye elden geçirildi.

Ayasofyanın içi bizans sanatının bütün güzelliği ve yüceliğini yansıtan bir zenginlikte süslenmiştir. Mozaikler, renkli mermerler, fildişi levhalar, gümüş ve altınla yapılmış eşya, değerli taşlar, en ağır işlemeli kumaşlar kilisenin benzersiz mimarisini bütünlemektedir.

Kilisenin tavanları altın zemin üzerine dekoratif göbekler, rozetler, gümüş mozaikler, renkli cam ve taşlarla yapılmış haçlarla süslenmiştir. Bunlardan bir kısmı Abdülmecit zamanında Ayasofyayı tamire memur edilen Fosatiler eliyle yağlı boyayla ye bizans taklidi motiflerle kapatılmıştır. Büyük nar* teksin kapısının üzerindeki mozaik, taht üstünde oturan Meryemi göstermektedir. Kucağındaki çocuk, İsadır. Meryemin solunda ayakta duran imparator büyük Kostantin, sağındaki de imparator Justiniendir. Kostantin, Meryeme bina ettiği şehri, Justinien de yaptırdığı mabedi mücessem şekilde takdim etmektedirler.

Fatih ve Ayasofya

29 Mayıs 1453 Salı günü Fatih Sultan Mehmet, Ayasofyaya büyük bir saygı ve hûşû içinde girdi... Halk, şehrin düştüğü gün, büyük kiliseyi son bir umutla doldurmuştu. Başta papazlar olduğu halde herkes, «büyük mucize» yi bekliyordu. Halkın inanışına göre, türkler büyük Kostantin sütununa kadar geldiklerinde gökten bir melek inecek ve bunu gören türkler bir daha dönmemek üzere Asyadâki anayurtlarına çekilip gideceklerdi. Bu mucize hiç bir zaman gerçekleşmedi ve türkler, Ayasofyanın kapılarını açarak içerdeki halkı teslim aldılar. Şehrin anıtlarını seyreden Fatih Sultan Mehmet, en son Ayasofyaya geldi. «Bu kadar kudret ve kemiyyet ile ki cihan mülkünde şunun gibi asar bedidar etmemiştir» dedi ve emriyle camie çevrilen Ayasofyada ilk hükümdar namazı 1 Haziran 1453 yılında kılındi. O zaman tasvirlerden bazıları ve haçlar badana ile örtüldü, diğer tezyinata ve melek resimlerine dokunulmadı. Ortadaki kürsü, mihrap tarafındaki bölme ve kilisenin mihrabı ile hristiyanların âyinlerine ait eşya kaldırıldı.

Bundan sonraki yıllarda Ayasofya sürekli bir şekilde cami olarak kullanıldı ve Mimar Sinan, camie iki minare ekledi. Ayasofyayı en çok süsleyen padişah I. Mahmuttur. I. Mahmut, "mahfel-i hümâyûnu tecdiden» yaptırttı ve camiin içinde büyük bir kütüphane kurdurttu. Fakat, Ayasofyaya gösterilen ilgi ve yakınlık zamanla azaldı ve cağının servet ve hayır sahipleri harap olmaya yüztutmuş şaheserleri tamir yerine, kendi adlarına camiler, mescitler yaptırmayı tercih ettiler. Abdülmecit, yapının yeniden tamirine 1847 yılında mimar Fosati kardeşleri memur etti ve bu iş iki yıl sürdü.



İstanbulda bir fetih yıldönümü kutlanıyor
Bu yıl tadı başka olacak

Ayasofya, 1 Şubat 1935 tarihinde müze haline getirildi ve ziyarete açıldı.

Gençliğin sesi

Bunca serüvenden sonra yeniden söz konusu haline gelen, Ayasofyanın esami olarak açılması meselesi, basını olduğu gibi gençliği de ikiye ayırdı. Ama ille de cami olsun gibi mutaassıp bir tutuma sarılmışların yanında aklı başında olanlar çoğunluktaydılar. İlk ses, M.T.T.B. den ve onun genç genel başkanı Yüksel Çengelden geldi: «Ayasofya, lerle müze haline getirilen bu eserin, Bu konunun İstismarında hiç bir fayda görmüyorum.»

Genel Başkan Çengelin ardında yer alan M.T.T.B. yetkilileri de ayni fikri savunuyorlardı. Genel Sekreter Ersin Ertekin, Ayasofyanın müze veya cami olarak kullanılmasında bir fark olmadığını belirtti. Cumhuriyet devrinde büyük emeklerle müze haline getirilen bu eserin. silbaştan değiştirilerek cami olarak kullanılması gerek sanat, gerekse turistik bakımdan mahzurluydu. Ayasofya, şimdi kilise değildi ki cami olsundu.

M.T.T.B. Turizm Müdürü Çetin Kayra da konuyu kendi açısından görüyor ve tarihi bir eserin tahrif edilmesinin bize hiç birşey kazandırmayacağı, aksine, müze. olarak turistik yönden daha çok faydalı olduğu fikrini savunuyor, "Türkiye, geleceğini turizme bağlamış bir ülkedir. Ayrıca, yurdumuza gelen turistin görmeyi arzuladığı yerlerin başında da Ayasofya gelmektedir» diyordu.

Eski M.T.T.B. Başkanı Selim Şenay ise, fikrini, «Ayasofya bize tarihin bir yadigârıdır. Onun aynen

muhafazasında fayda görmekteyim, Lâik Türkiyede Atatürkün icraatına kimse el uzatamaz» şeklinde bildirdi.

Yalnız M.T.T.B. nin ilgilileri değil bütün öğrenci kuruluşları ayni fikri savunmaktadırlar. Gençlik, bir avuç din sömürücüsünün, üstelik Anayasanın arkasına saklanarak ileri sürdüğü bu en elle tutulur gericilik örneğine karşıdır. Amaç, yeni bir ibadethaneye kavuşmak ise, İstanbul cami bakımından dünyanın en çok camiine sahip şehridir. Şehirdeki cami sayısı - İstanbul yakasında 276, Sur haricinde 38, Kasımpaşa ve Beyoğlu yakasında 106. Üsküdar cihetinde işe 62-tam 482 dır.

Fethin 511. yıldönümü

Basında ve çeşitli çevrelerde «Ayasofya cami mi olsun, müze mi?» tartışması sürüp gidedursun, İstanbul, fethinin 511. yıldönümünü kutlama hazırlığı içindedir. Zira önümüzdeki Cuma günü, İstanbulun, Fatih Sultan Mehmet tarafından alınışının 511. yıldönümüdür. .

Bugün için «İstanbulun Fethi» nin büyük, önemi vardır ve İstanbulu yönetenler bunun üzerinde durmaktadırlar. Kıbrıs olaylarının getirip ortaya koyduğu gerginlik, bu yılın fetih yıldönümüne ayrı bir önem kazandırmaktadır.

İstanbulda fetih yıldönümlerini kendine iş edinmiş birçok dernek vardır. Bunların en başında, Fatih Derneği gelmektedir. Ayrıca, İstanbulun fethini ilmî bakımdan gözden geçirmek amacıyla İstanbul Üniversitesinde kurulan bir komisyonun başına Ord. Prof. Kâzım İsmail Gürkan getirilmiş ve komisyon programını çizmiş bulunmaktadır. Komisyonun ilk toplantısında aldığı karar, polemiklere girmeden, siyasî tartışmaların dışında kalarak,. Bizansın fethinin inceleneceği seminerler düzenlemektedir.

Fethin medenî ve toplumsal yönlerinin gözden geçirileceği bu seminerler 25 Mayıs gününden 29 Mayıs gününe kadar sürdürülecektir. Yine programa göre. 20 Mayıs günü Rektör Celâl Sarç, fethin 511. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen birinci toplantıyı bir konuşmayla açacak, ardısıra Feridun Dirimtekin «Fethin Kronolojisi»' ni, Kâzım İsmail Gürkan da «Fetih» i anlatacaklardır.

Daha sonra günün en çok tartışılan konusu olan Ayasofya ya gidilecek, bunun yanı sıra Ord. Prof. Süheyl Ünver «Fetihten Sonra İlim ve Sanat» konusunda bir konferans verecektir. Verilecek bütün konferanslar çeşitli dillere de çevrilerek dünya kamu oyuna duyurulacaktır. Bu arada Süleymaniye Kütüphanesinde «Fatih Devrinin Yazmaları, »ile Tıp Tarihi Enstitüsünde «Fatihin İlim ve Sanatı» üzerine sergiler açılacaktır.

Vilâyetin tören hazırlığı

Ayrıca İstanbul Valiliği de fetih yıldönümü günü için çeşitli törenler düzenlemiş bulunmaktadır. Bu törenler, 29 Mayıs Cuma günü saat 10 da Topkapı surları önünde bağlayacaktır. Törene belirli protokol —Vali, Belediye Başkanı, Birinci Ordu Komutanı, yüksek rütbeli subaylar, Üniversite Rektör ve öğretim üyeleri, ilgililer, eski muharipler, okullar v.b.— katılacak ve ardından da modern türk ordusu birlikleri bir geçit töreni yapacaklardır.

Daha sonra olacaklar arasında surların karşısından ve Selimiyeden karşılıklı, top atışları, limandaki bütün deniz taşıt araçlarının düdük çalması, fetih şehitlerine bir dakikalık saygı duruşu, mehter takımının geçişi, yine Topkapı surlarında temsilî bir İstanbulun fethi ile surlara ilk bayrak diken yeniçeri Ulubatlı Hasanın tırmanışı, günün önemini belirten toplantılarda da çeşitli kişilerin bu konu üzerinde konuşmaları yer alacaktır.

Bu sayılanların dışında İstanbul Vilâyetiyle Belediyesinin ortaklaşa herhangi bir çaba göstermesine ve bu fetih yıldönümünü öbür yıldönümlerinden ayrı bir hava taşıyan yeni bir gün yapmasına imkân ve ihtimal yoktur. Yoktur, çünkü Belediye - bermûtad - parasızlıktan kıvranmaktadır. Vilâyet ise bütçesinden bu konuda Belediyesine yardımcı olabilecek güçte değildir. İki yoksul idare, fetih yıldönümlerini şimdiye kadar nasıl iki kuru nutuk ve üç - beş alkışla idare etmişlerse yine bu yıl da ayni yolu tutacaklardır.

Oysa, başka ülkelerde bu çeşit yıldönümleri, bir bakıma turist çekimi için herşeyden önce bir fırsat olarak kullanılmaktadır. O güne ve o çağa ait elde mevcut ne varsa ortaya dökülmekte, tarih yeniden canlandırılmakta, günler öncesi bu konu bütün dünya kamu oyunda işlenmekte ve böylece cazip bir yoldan turist çekimi sağlanmaktadır. Yalnız, batıda da bunları o ilin vilâyet ve belediyesi tek başına yapmamaktadır. Bu iki idareye turizm ve tanıtma ile ilgili bakanlık büyük yardımcı olmakta, , bütçesinden buna uygun hazırlanmış ve ayrılmış parayı günü gelince kullanmaktadır.

Bizde ise, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı bu tür işlere henüz yabancıdır,



Fazıl Küçük
Yerli sözcü

Kıbrıs

Yaşayan görür

Ankarada, New York'ta ve Lefkoşede bu haftanın ortasındaki Çarsamba günü, yani 20 Mayıs tarihi heyecan içinde beklenildi, heyecan için de yaşanıldı. O gün Kıbrıslı rumların, bizzat Makariosun "vahşiyane bir hareket" diye vasıflandırdığı "rehine alma hareketi" sonunda kaçırdıkları türkler iade edileceklerdi. Sağ ve salim olarak iade edileceklerdi ve bu çeşit hareketlere kesinlikle son verilecekti.

Ankarada ve New York'taki heyecanın sebebi şuydu : 20 Mayıs günü olacaklar, Birleşmiş Milletler Kuvvetinin tesirliliği hususunda nihaî fikri verecekti. Zira rumlara, kaçırdıkları türkleri iade etmeleri Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Komutanı hintli general Gyanî tarafından emredilmişti. Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin Komutanının emri dinlenilip yor muydu, dinlenilmiyor muydu? Bu sualin cevabı alınacaktı.

Eğer dinlenmiyorsa, Ankara bir noktanın daha açıklığa kavuşmasını bekleyecekti : Birleşmiş Milletler Kuvvetleri Komutanı emrini kuvvetlerini, kullanarak dinletecek miydi, dinletmeyecek miydi? Dinletmediği, dinletemediği takdirde İskenderunda hazır bekleyen Türk Silâhlı Kuvvetleri Üzerlerine düşen görevi yapacaklardı ve buna hiç kimsenin bir ses çıkarmak hakkı olmayacaktı. 20 Mayıs sabahı bütün dünya bilmekteydi ki Türkiye, rehine diye kaçırılmış türklerin rumlar tarafından soğukkanlı bir, alçaklık

içinde katledilmeleri karşısında hareketsiz kalmayacaktı.

Ayranı yok içmeye

Bu beklenilirken, haftanın başında Lefkoşeden gelen bir haber çok kimseyi biraz hayrete düşürdü, daha çok güldürdü.

Yarı resmî Kıbrıs Haberler Ajanslarının bildirdiğine göre. kıbrıslı rum liderler çeşitli Ülkelere başvurarak bombardıman ve avcı uçakları, torpitolar ve diğer ağır savaş araçları satın almak istediklerini bildirmişler ve bunların bazılarıyla bu konuda görüşmelere bile başlamışlardı. "Yetkili kaynaklar"ın sözüne bakılırsa. bunlar, "muhtemel bir türk tecavüzüne karşı alınan gerekli tedbirler" arasında sayılabilirdi. Diğer tedbirler de sırası geldikçe, birer birer alınaçaktı.

Bu haber yayınlandığı zaman Adadaki geçimsizlik yüzünden Kibrisin ekonomik durumu son derece sarsılmıştı. Bir zamanlar baharın ilk güneşiyle birlikte Adaya galen turistler şimdi Kıbrısın dolaylarından bile geçmez olmuşlar, ticaret hayatı ölü bîr düzeye düşmüş, tarım ürünleri daha tarladan kalkmadan telef olup gitmişti. Rumların bu durumdan duydukları hoşnutsuzluk hergün biraz daha çoğalırken Makarios ve çetecileri şimdi uçak ve savaş gemileri başta olmak üzere, ağır savaş araçları satın almaktan söz açıyordu!

Eğer bu bildirilenler doğruysa, yanı Kıbrıs rumları gerçekten uçak, savaş gemisi, tank ve benzeri ağır savaş araçları almayı düşünüyorlarsa, acaba bunun için gerekli parayı nereden bulacaklardır? Gerçi ilk akıla gelen Sovyetler Birliği olmaktadır ama Moskovanın böylesine zayıf bir ata para yatırdığı şimdiye kadar pek görülmüş şey değildir. Geriye, akla en yakın gelen ihtimal olarak, bazı para babası yunanlılar kalmaktadır. Dünyanın dört bir tarafına yayılmış bu para babalarının sayın hiç de az değildir. Zaten onların sayesindedir ki Makarios yıllar yılıdır fırtınalı havada gemisini yürütmeyi başarmaktadır. Türkiye İstanbulda zararlı dolaplar çeviren bazı yunanlıları sınır dışı mı etmektedir, bu para babaları derhal kollan sıvayıp kesenin ağzını açmakta, ertesi gün bütün dünya basınında türklerin İstanbuldaki ramlara baskı yaptıkları hakkında sütun sütun yazılar çıkmaktadır. Türkiye ram patrikliğinin fesatlarını önlemek için hazı tedbirler almayı mı düşünmektedir, gene bizim para babaları kesenin ağzını açmakta, dört bir taraftan türklerin din adamlarına, saygısız davranışları konusunda feryatlar yükselmektedir. Ancak, eğer gerçekten Kıbrıs ramlarının almayı düşündükleri ağır savaş araçlarının arkasında da onlar varsa, bu para babalarına kesin bir öğüt vermek gerekmektedir: Kıbrıs anlaşmazlığı Türkiyenin görüş ve çıkarlarına uygun şerefli bir çözüme bağlanmadıkça, gökten Tanrı inse, ramlar türk süngüsünün gölgesinden kurtulamayacaklardır.



Arşövek Makarios
Paçası sıkıştı

isteyenin bir yüzü..

Nitekim, geçen hafta başında Magosada iki yunan subayının ölümüyle biten olaydan sonra, rumlar pek ağızları yanmış olmalı ki türklere karşı dişe dokunur hiçbir harekete geçemediler Yalnız arkadan adam vurmakla şöhret yapan rum çeteciler Lefkoşe dolaylarındaki türk köylerinde silâhsız bir türk öğretmenini vurdular, o kadar.. Bunun yanısıra da. korkak kahramanlara has bir taktikle, orada burada yaptıkları baskınlarla işinin gücünün başında çalışan, silahsız türkleri kaçırmaya devam ettiler. Rumların geçen Aralık sonundan bu yana kaçırdıkları türklerin sayısı bu hafta 92'ye yükseldi. Bunların 42'si, geçen hafta Magosa olayından sonra kaçırıldı ve hem türk liderlerinin, hem de Birleşmiş Milletler sorumlularının bütün gayretlerine rağmen, 20 Mayısa kadar serbest bırakılmadılar. Bunlara ek olarak, bu hafta içinde, Türkiyeden Kıbrısa giden 14 kıbrıslı türkten 10'u Lefkoşe hava alanında rumlar tarafından tevkif edildi.

Kıbrısta bir yandan silâhsız türklerin kaçırılması devam edip giderken, diğer yandan iyilik meleği ve barış havarisi rolündeki Makarios da, ramların bu hareketlerini beğenmediğini açıkladı ve kaçırılanların derhal serbest bırakılmasını istedi. Gene Makariosun söylediğine göre. Lefkoşede bir türk gazetecisini kaçırmak isteyen iki rum tevkif edildi ve yargılanmak üzere mahkemeye verildi. Fakat Kıbrıs ramlarının şaşkınlığına bakmış ki, bir yandan Makarios bunları söylerken, diğer yandan ram polisler de olayı büyütmemek gerektiğini, çünkü türk gazetecisinin bir yanlış anlama sonunda kaçırılmak istendiğini açıklıyorlardı.

Geçen hafta Kıbrısta hem türkleri hem rumları, hem de Birleşmiş Milletler görevlilerini meşgul eden önemli meselelerden biri de, yunan subaylarının ölümü olayından sonra yükleme ve boşaltmaya kapatılan Magosa limanının tekrar çalışmaya açılması meselesi oldu. Bilindiği gibi, bu olaydan sonra türkler surlar içine çekilerek muhtemel ram saldırılarına karşı mevzi almışlar, buna karşılık ramlar da liman çevresini alabildiğine tahkim etmişlerdi. Bunun üzerine Magosaya gelen barış kuvveti komutanı General Gyani önce ram liderlerle görüştü, sonra da türklerler temasa geçti. Zaten ramlar bu olayın nedenleri derinleştirildikçe kendi aleyhlerine yeni gelişmeler olmasından korkuyorlardı. Gerçekten, surlar içinde ölen yunan subaylarının orada ne aradıkları, neden yanlarında silâh taşıdıkları konularında hiçbir akla yakın açıklama yapamamışlardı. Bu bakından, olay üzerinde fazla durdukça işin sarpa sarmak ihtimali de o kadar artıyordu. General Gyaninin yaptığı aracılık bu hafta başında ilk semerelerini verdi ve liman yavaş yavaş eski canlılığını kazanmaya başladı. Limana barış kuvvetlerine mensup bir irlanda taburu yerleştirildi, türk ve ram liman işçileri de birer ikişer iş başı yaptılar.

Tuomioja dan ne haber?

Kıbrısta türklerle rumlar arasındaki gerginlik bir yandan böyle ağır aksak sürüp giderken, diğer yandan 'iyimser arabulucu Tuomioja da, nihayet bu hafta sesini duyurmaya başladı. Geçen ay içinde Ankara Atina ve Londrada görüşmeler yaptıktan son-

ra Kıbrısta çalışmalarına başlıyan Tuomioja, bu hafta başında, önce Makariostan rumlarırı görüşünü öğrendikten sonra Fazıl Küçükle basbaşa konuşmalar yaptı ve türklerin istekleri konusunda bilgi aldı. Küçük, Tuomioja'ya, türk isteklerini hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyecek açıklıkla anlattı. Aslında, arabulucu bunları daha Ankaraya geldiği zaman çok iyi öğrenmişti, bu bakımdan Küçükle yaptığı görüşme eski bilgilerin bir tazelenmesi oldu.

Leflcoşeden alınan haberlere bakılırsa, Kıbrıstaki görüşmelerini de böylece tamamladıktan sonra, Tuomioja, önümüzdeki ayın başlarında yeniden Ankara ve Atinaya geçerek türk ve yunan idarecileriyle bir seri görüşme daha yapacaktır.

Seçimler

Yeşşeee!

Orta boylu, şakaklarına kır düşnüüş, bıyıkları milimetrik şekilde düzeltilmiş ve taranmış olan hatip, konuşmasının yarısına gelmişti ki, söylediklerinin dinleyenler tarafından anlaşılmadığını hissetti. Önündeki nıitrofonu tıklattı, teli kontrol etti ve nihayet elektriğin kesildiğini anladı. Hatip, böyle durumlarda, kolayca ümitsizliğe kapılacak, şaşıracak kimselerden değildi. Deniz havasını ciğerlerine kadar çekti ve yeri göğü inleten bir sesle haykırdı :

«— Biz Hasreti Alinin torunlarıyız!... O zaman elektrik yoktu, dağdan dağa seslenirlerdi. Biz de aynı şekilde sesimizi duyurabiliriz! »

A.P. Giresun Milletvekili Ethem Kılıçoğlu konuşmasını bu şekilde tamamladı. Karşısındakilere, Hükümetin Kıbrıs politikasının zayıf ve CHP'nin kötü bir parti olduğunu, ancak ve ancak Adalet Partisinin gerçek demokrasiyi gerçekleştirebileceğini, diğer partilerin de bölücü olduğunu kemali ciddiyet ve —teknik zaruretlerin gerektirdiği— tiz bir sesle izah etti. Olay, haftanın başında Pazartesi günü, Karadeniz kıyısındaki Çarşamba kazasında geçti. Kılıçoğlu, Hazreti Ali zamanındaki usûlle dağdan dağa haykırırken, takvimler 18 Mayıs 1964'ü göstermekteydi.

Senato ara seçimleriyle ilgili propaganda kampanyası bu olaydan bir gün önce başladı. Aday listelerini düzenlemiş, seçim hazırlıklarını tamamlamış olan partiler sath-ı mail tâbir edilen ve sonunda seçim sandığı bulunan yokuştan aşağı var kuvvetleriyle ilerlemeğe başladılar. Seçim beyannamesini ilk açıklıyan parti, şimdiden iktidar ıspazmozları geçiren AP oldu.

Propaganda kampanyasının başlangıcından bir gün önce, 16 Mayıs günü gazetelere gönderilen dörtbuçuk sayfalık beyanname, bu partinin — hazırlandığı iktidarı kendisine verecek kuvvetlere şirin görünmek politikasının icabı olarak— bundan böyle itidalli hareket, edeceği tahmininde bulunanları tamamiyle yanılttı. Bundan önceki iki seçimde sonuna kadar istismar edilmiş olan «Siyasi Af» konusu bu beyanname ile tekrar istismar edilmek, polemik konusu yapılmak isteniliyor ve deniliyordu ki : «Kaynaşmış ve kenetleşmiş bir millet haline gelmek ve özlediğimiz huzura kavuşabilmek için Siyasi Afla birlikte basın suçlarının affının da bu gün artık kaçınılmaz bir tedbir haline geldiğine kani bulunmaktayız.»

Yeni ağızda eski taam ,

Ancak, Siyasi Affin bu defaki isteniliş şeklinde eskiye göre bir fark vardı. Bir kerre af, dörtbuçuk sayfalık beyannamenin ne yarısını, ne de dörtte birini kaplamıştı. Sadece bir. cümlenin içinde —o da basın suçlarının affi ile birlikte— çekingen bir şekilde yer almıştı. Ayrıca, kampanyanın açılışından bu yana geçen birkaç gün içinde AP li hatipler, çoğunlukla bu konuya değinmekten uzak durdular. Fakat yine de Genel Başkan Yardımcısı Saadettin Bilgiç, siyasi mahkûmların bulunduğu Kayseriye bir kongre vesilesiyle uzanıp, orada dolaylı bir tarzda bu konuyu işlemekten kendini alamadı. Bilgiç, af sözünü kullanmamağa gayret etti, fakat «huzurun sağlanmasının, geçmişin yaralarının sarılması ile mümkün olacabileceğini" de anlatmağa çalışmaktan geri kalmadı.

Partinin seçim beyannamesindeki ifadeyi sinyal olarak kabul eden adayzede İstanbul İl Başkanı Nuri Eroğan ise af konusunu islerken, "Genel Başkan Yardımcısı kadar tedbirli olmayı lüzumlu bulmadı. Zeytinburnu İlçe kongresinde bir nutuk çeken ve söze «AP'nin başpehlivanları!» diye başlıyan Eroğan —Kılıçoğlunun Çarşambada yaptığı gibi—, şöyle haykırdı :

«— Siyasî af istiyoruz! Ciğerimin yettiği kadar ve bütün benliğimle bağırıyor ve af istiyorum!..,«

AP'nin seçim beyannamesinde Siyasi Af dışında oy konuları da yer almıştır. Kıbrıs meselesine" sereserpe el atan AP yöneticileri, beyannamelerinde, Hükümetin pasif ve çekingen politikası yüzünden bugün bu konunun içinden çıkılmaz bir mecraya girdiğini ifade etmektedirler. Toprak reformu getireceği için Hükümete «balkan sosyalizmi» çamurunu atıvermektedirler. CHP nin milli iradeye rağmen diktatörce usullerle iktidarda olduğu teranesini tekrarlamaktadırlar. Vergiler; rin vatandaşın belini bükmekten başka işe yaramadığını ifade etmekte ve Hükümetin yeni vergi ihdas ederken gösterdiği «Plânın tatbiki» gerekçesi ile şöyle alay etmektedirler: «Plânı devlet sektöründe gerçekleştireceğiz diye...»

Alan da kaçan mı?

Lider Gümüşpala, on bin kilometre tutacağını söylediği seçim gezisine kampanya başlamadan çıktı. Genel Merkezin önünde beşuş bir tebessümle bir partiliye elini öptürdükten, sonra, Yozgata hareket etti.



A.P. de seçim faaliyeti
Geçer akçe: Demagoji

Lider, yolculuğunun ilk merhalelerinde yaptığı konuşmalarda, üç aşağı beş yukarı, aynı şeyleri tekrar eder görünmektedir. Bu konuşmalara nazaran, Hükümet, Kıbrıs konusunda AP nin irşatlarına uymamış, ileriyi görememiş, «uyumuş» ve kabahatli duruma düşmüştür. Memlekette bugüne kadar. Hükümetin tutumu yüzünden, bir ihtilâl havası estirilmiş ve yine bu yüzden dış itibarımız sarsılmıştır. İç ve dış itibarı sağlamak için kuvvetli ekseriyete dayanan bir hükümet kurulması gerekmektedir. Esas mesele Türkiyede birliği ve kardeşliği sağlamaktır. Bunun için Pala Paşanın mucizevi formülü, «vatandaşın AP dışındaki partilere oy vermemesi ve bölünmeyi böylece önlemesi» dir. AP 1965 te muhakkak iktidara gelecek ve buna hiç kimse mâni olamıyacaktır! AP, atatürkçüdür. Çünkü milletvekillerinin çoğunluğu 38 - 40 yaşları, arasındadır. Bir partinin atatürkçülüğüne bundan daha iyi delil mi olur?... Hiç, ama hiç zigzag yapmadan, AP olarak yola devam edilecektir. Vesaire...

Bu gezi ile birlikte eğlenceli olaylar da başlamış bulunmaktadır. 17 Mayıs gecesi Tokata gelen ve ertesi sabah bir sinemada konuşacağı ilân edilen Gümüşpala, dinleyîci azlığı yüzünden bu işten vazgeçti, daha sonra da ancak 150 - 200 kişilik bir topluluğa hitap etmek zorunda kaldı. Belki de bu durumun yarattığı kızgınlıktan olacak Pala Paşa burada dilinin kontrolünü iyice kaybederek, Hükümet sorumluluğunu taşıyanlardan «zalimler» diye bahsetti ve onlara «tokat vurulması» lüzumunu belirtti. Ertesi günü, AP taraftarı Son Havadis gazetesi, Gümüşpalanın bu konuşmayı «on» binlerce Tokatlıya hitaben» yaptığını iri başlıklarla ilân etti.

Lider, bu minval üzere, hikmetler savurarak ulaştığı Çarşamba ilçesinde ise AP nin dimdik ayakta olduğunu, küçük partilerin AP etrafında birleşmesi gerektiğini söyledikten sonra —nedense— şu açıklamayı yaptı :

«— Ben bir seçim gezisine çıkmadım!»

Tokatta, CHP teşkilâtı ile kardeşlik havası içinde çalıştığını lidere ve Yâver-i hası Şinasi Osmaya anlatan AP li Belediye Başkanı Masrur Gürgenç, halkın bu tide «imece» usulü ile yol yaptığını söyleyince, büyük bir irkilme ile karşılaştı ve şaşırdı. İmece usulü çalışmaları büyük bir rahatlıkla «komünistlik» olarak adlandırmaktan milli bir sevk duvan politikacılardan Şinasi Osma, dayanamadı ve imecenin başarılı tatbikçisi AP li Belediye Başkanına şu soruyu —safiyane— sordu :

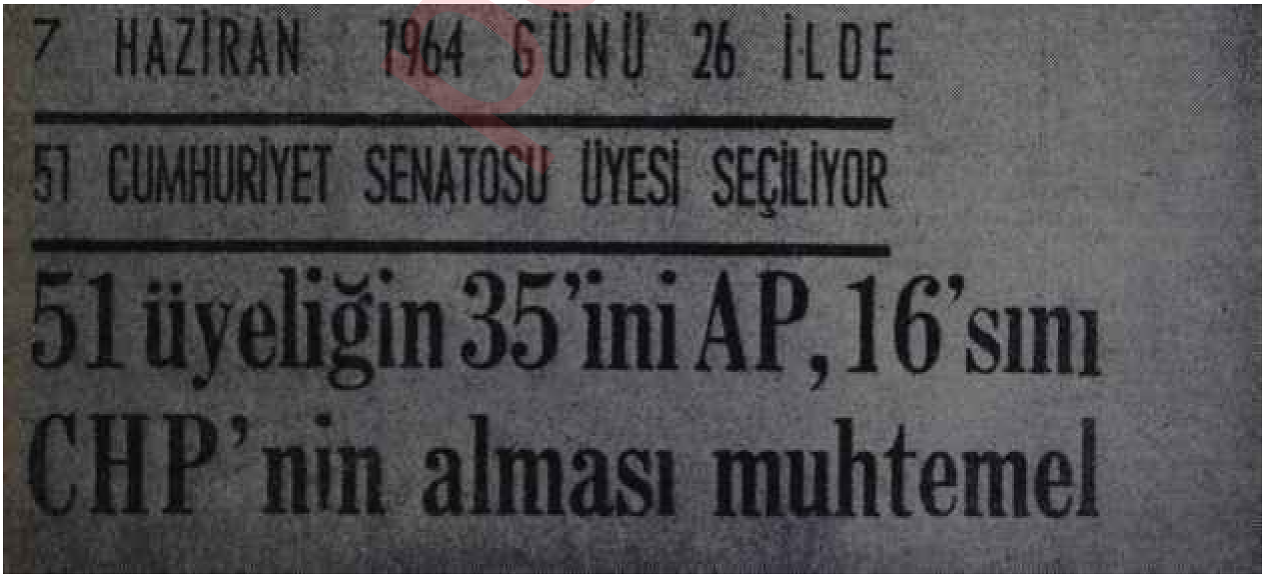
«— Halkı böyle çalıştırmak için ne vaadediyörsunuz?»

Belediye Başkanı, Osmaya, İmece çalışmasına katılanların herhangi bir gizli vaad ile hareket etmediklerini, sadece toplumsal menfâatlerini hisettikleri içki böyle yaptıklarını anlatabilmekte gerçekten büyük zorluk çekti!

Tokatta lideri ve Yaveri hasını en az imece meselesi kadar hayrete düşüren bir başka olay daha cereyan etti: CHP İl Başkam Cevdet Aykan, Gümüşpalayı ziyaret ederek, "hoş geldiniz" dedi!..

Ertesi gün Gümüşpala tantana ve debdebe ile Samsuna ayak bastı. Hâlâ. CHP İl Başkanının kendisini ziyaret etmesinin tesiri altında bulunan lider Pala Paşa, burada - belki de bir CHP-AP koalisyonunu ümid ederek - kardeşlikten, birlikten bahsetti: ve sözü kuvvetli bir hükümete getirerek, bunun ancak kuvvetli bir ekseriyetle mümkün olabileceğini, yakında AP'nin bunu gerçekleştirebileceğini hassaten belirtti.

Bu geziyi renklendiren AP taraftarı gazetelerden Zafer, ertesi gün, Gümüşpalanın Samsuna muvasalatını anlatırken. "Adalet Partisi il binasını hıncahınç dolduran binlerce Samsunlunun tezahüratı ile karşılandığını açıkladı. Ancak bu ifade şekli, durumu bilen tarafsız gazeteciler arasında esprilere yol açtı. Binlerce kişi halinde bir binaya sığabilmeleri mümkün değildi. Zira Samsun AP İl Merkezi beş katlı bir hanın en üst katında ufak bir dairedir.


7 HAZİRAN 1964 GÜNÜ 26 İLDE
51 CUMHURİYET SENATOSU ÜYESİ SEÇİLİYOR
51 üyeliğin 35'ini AP, 16'sını CHP'nin alması muhtemel

Yeni İstanbul gazetesinde seçim tahmini
Darı *ambarında bir aç* tavuk

yunanlılar, Adam Kandırıyorlar

Yahudiler 1919 yıllarında kendilerine bir vatan temin etmenin çabası içinde bulunuyorlardı. Bundan dolayı, meselâ Selanik yahudilerinin Venizelos Hükümetiyle aran iyi değildi. Buna rağmen, Büyük Yunanistan için yunanlılar yahudi desteği de aramayı ihmâl etmediler ve bunu satın aldılar. Bu, bugün olduğu gibi o gün de yunanlıların hiç bir silâhı ihmâl etmediklerinin ve dünyada Türkiye aleyhinde bir cereyan yaratmak için her şeyi yaptıklarının yeni bir delilim teşkil etmektedir.

Yahudiler, bilhassa İzmir yahudileri İzmirin yunanlılar tarafından işgalinden hiç memnun olmadılar ve hemen bunun aleyhinde vaziyet aldılar. Tıpkı tamirdeki diğer levantenler ve italyanlar gibi.. Yahudilere bu tutumlarından dolayı yunanlılar o kadar kızdılar ki İzmirin işgali günü çıkan karışıklıklardan dolayı en ziyade onları suçladılar ve sorumlu diye onları teşhir ettiler. Hele Selanik yahudileri de İzmir yahudilerinin yalımda yer alınca Venizelos ve yardımcılarının tepesi fena halde attı.

O tarihlerde Selânikte muazzam bir yahudi kolonisi yaşamaktaydı. Selâniğin 200 binlik nüfusunun 90 bini, yani aşağı yukarı yarısı yahudiydi. 1917 'de Selânikte büyük bir yangın çıktı ve şehrin bilhassa iş muhitlerini tamamile kül etti. Bu çevrelerde tabii yahudiler faaliyetteydi. Yangından en fazla zararı onlar gördüler.

1919 'da bu yahudi kolonisinin Florentlno adındaki bir temsilcisi Londradaki Siyonist kongreye giderken Corriere di Napoli adlı gazetenin bir temsilcisine bir demeç verdi ve dedi ki: Yunanlılar, bizim Selânikteki yanan yerlerimizi tekrar inşa etmemize mâni olmaktadırlar. Onun için Barış Konferansına başvuracağız, yunanlıların bize zulüm yaptığını bildireceğiz ve Selâniğin serbest şehir olmasını isteyeceğiz. Yunanlıların hakimiyet! altında yaşamayı reddediyoruz!

Bir kaç gün sonra Selanik yahudilerinden bir başka heyet Paristeki Basın Evine başvurdu ve yunan hükümetinin yangın sırasında kendilerine insanlık dışı muamele yaptığını söyledi. Yunan hükümeti taraf tutuyordu ve yahudileri ezip rumları kolluyordu

Yunanlılar, Büyük Yunanistanı kurmak için bütün dünyaya ne kadar hakşinas, âdil, insancıl olduklarını anlatmaya çalıştıkları sırada ortaya atılan bu iddialar üzerine adeta dehşete düştüler. Siyonist çevrelerin dünyada ne kadar kuvvetli ve kudreti olduklarını biliyorlardı.

O bakımdan Venizelosun propaganda mekanizması önce bu havayı dağıtmak için kolları sıvadı.

Hazır mektuplar

İlk gayrete gelen Yunanistanın meşhur Dışişleri Bakanı Politis oldu. Politis hemen, Siyonist hareketin Londıadaki liderlerine uzun, tafsilâtlı, etraflı mektuplar yazdı ve Yunan Hükümetinin Selanik yahudilerine karşı ne kadar iyi, müşfik olduğunu anlatmaya çalıştı; Ayrıca dünyanın dört bir tarafındaki yunan elçilerine de talimat verildi ve bulundukları yerlerdeki yahudi liderlerle temasa geçmeleri, durumu izah etmeleri istenildi. Diğer taraftan da Politis Atinâya, Selanik Valisine talimat verilmesini ve Selanik yahudilerinin elinden bu iddiaları reddeden yazılı kâğıtlar alınmasını tembih etti.

Fakat yahudiler Yunanistan aleyhindeki propagandalarına devam ettiler. Fransız Siyonist Federasyonu, Floreritinonun şikâyetleri üzerine eski Londra Belediye Başkanı yahudi Marcus'e bir mektup yazarak durumu bildirdi ve kendisinden, Londraya gidecek olan Florentinoya yardım etmesini istedi. Politis bunu haber aldı ve hemen, mukabil harekete geçmesi için Londradaki yunan elçisi Kaklamanosa talimat verdi. Bu talimat, yunanlıların nasıl çalıştıklarını ve hangi metodları kullandıklarını göstermek bakımından hem ilgi çekicidir. Hem de eğlencelidir. Yunan Dışişleri Bakanı Londradaki elçisine, yakında orada açılacak olan siyonist kongreyi büyük bir dikkatle takip etmesi gerektiğini bildir-



Midilli Trabzona yardım getiriyor



Mekke Şerifi Hüseyin

dükten ve Selanik yahudilerinin çeşitli teşebbüslerini haber verdikten sonra şöyle yazmaktadır :

"Size oraya, Londraya, muhbir ajan olarak Selanik yahudilerinden Sayası gönderiyoruz. Sayas Atinada fransızca çıkan Bayrak adlı gazeteyi idare etmektedir. Sayas ırkdaşları tarafından iyi bir gözle görülmemektedir, zira bizim polisin bir ajanı olarak faaliyet göstermiştir ve heykeltraş Dimitriyadisin kızıyla evlenecektir. Sayas size kongrenin kulislerinde cereyan edecek manevra ve dalavereleri haber verecektir.

İkincisi, sizin eski Londra Belediye Başkanı ile temasa geçmeniz ve ağzını aramanız gerekmektedir.

Üçüncüsü, şu anda Londrada bulunan İstanbul Hahambaşının ne gibi teşebbüslerde bulunacağını kollamak lâzımdır. Gerçi Hahambaşının Patrikhane ile arası iyidir ama, kendisine fazla itimat caiz değildir.

Dördüncüsü, bizim öğrendiğimize göre yahûdiler sadece Selanik yahudileri için otonomi istemeyecekler, **bütün** doğudaki yahudilere ayrı bir statü tanınmasını talep edeceklerdir.»

Casusun verdiği haberler

Irkdaşları tarafından iyi gözle görülmeyen yahudi yunan ajanı Sayas bir **süre** sonra Londraya geldi ve Criohton oteline indi. Sanki Selanik yahudilerinin bir temsilcisiydi ve siyonistti. Kongreye o sıfatla gitti, Kaklamanos hesabına bilgi topladı. Ertesi gün Kaklamanos kendi Dışişleri Bakanına Sayasın getirdiği haberleri şifreli bir telgrafla bildiriyordu:

"Sayasın verdiği malûmata göre Siyonist delegeler hafta içinde bir çok toplantı yapmışlardır. Selanik delegasyonu Yunanistan yahudileri meselesini ortaya atmıştır. Fakat Kongre kendisini bu konuda yetkili görmemiş ve işin Paristeki Yahudi Birliğine havalesini kararlaştırmıştır. Birliğe yapılacak müracaattan önce İstanbul ve İzmirdeki yahudi cemaatlerinin de arzuları alınacak ve onlar da Birliğe bildirilecektir. Polonya, Rumanya ve Yunanistan yahudilerini temsil eden altmış kişilik bir heyet Lloyd George tarafından kabul edilmiş ve ona meselelerim anlatmıştır. İngiliz Başbakanı Yunanistan yahudilerine, Polonya ve Rumanyadaki yahudilerin durumunu bilmediğini, fakat Yunanistan yahudilerinin rumlarla eski ve yenil yunanistanda bir arada oturamayacakları hususunu kati surette kabul etmeyeceğini bildirmiştir. Lloyd George elindeki, bilgilerin buna imkan vermedeğini söylemiş. Yunanistan pahudilerinden iddialarının delillerini göstermelerini istemiştir. Selanik delegeleri bu konuşmadan sonra şikâyetlerini; bir muhtıra ile İngiltere Başbakanına bildireceklerdir. Ben onlardan ewel davranarak sizin bana verdiğiniz malzemeye dayanmak suretiyle bir muhtıra hazırlayacak ve onu İngiliz hükümetiyle bu konuda söz sahibi olan şahsiyetlere vereceğim. Sayas öbür gün Parise hareket edecektir."

Tanınmış yahudilerle temas

Kaklamanos hemen teşkilâtına haber vererek nüfuzlu

ingiliz yahudilerinin bir listesini , hazırlamalarını istenuşttr. Bundan maksadı hem muhtırasını onlara da göndermek ve hem de bu kimselerle temas kurmaktır Yunan propaganda mekanizmasının hazırladığı "nüfuzlu ingiliz yahudileri" listesinde şu isimler göze çarpmaktadır: Charles Rothsohild, James Armand de Rorhsohild, Lionel de Rothschild, Sir John McClure, Herbert Lamnel, Dr. Weizmann, Israel Salomon . .

Fakat bu arada İstanbulda, rumlarla yahûdiler arasında bir anlaşmaya varılmıştır. Bu sevgili vatandaşlarımız, Türkiyenin parçalanması konusunda birbirleriyle uyuşmuşlardır. Bunlara tabii ermeniler de katılmıştır. Üç cemaat kendi şahsî davalarının gerçekleşmesi için müştereken çalışmayı kabul etmişlerdir. Bu konuda İstanbuldan Polise verilen şifreli bilgi şudur:

"Ökümenik patriklik ile İstanbul hahambaşılığı temsilcileri arasında devamlı temaslar ve görüşmeler yapıldığını bildirmekle şeref duyarım. İlk müzakereler hakkında Dr. Galep Londraya, Dr. Weizmann'a bilgi vermiştir. İki unsur arasında işbirliği yapılmasına pren sip itibariyle karar verilmiştir. Delegeler, Barış Konferansına müştereken verecekleri muhtıranın teferruatı üzerinde çalışmaktadırlar. Dr. Galep Siyonist teşkilâtın İstanbuldaki temsilcisidir."

Telgraf, Yunanistanın İstanbuldaki Yüksek Komiserine aittir.

Ancak yahûdiler İstanbulda varılan bu anlaşmaya rağmen Yunanistan yahudileri için bir müstakil idare tarzı istemekten vazgeçmemişlerdir. Bunun üzerine Politis, yunanlıların kullandıkları metodları bir defa daha gözler önüne seren bir telgrafla Atmadaki hükümetine bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Yunan Dışişleri Bakanının kendi hükümetine yaptığı tavsiyelerden bazıları şunlardır: Basında makaleler yazdırtarak yahudileri

giriştikleri hareketin hatalı olduğu hususunda ikaz etmek - Polonyada, Rumanyada, Yunanistânda ve başka bazı yerlerdeki yahudiler hakkında hususi statü istemenin Siyonist hareketin prestijini kıracağı hususunu belirtmek - Daha ileri giderek, eğer Selanik yahudileri böyle bir teşebbüste bulunurlarsa kendilerine mukabelebilmisü yapılması lehinde bir havanın Yunanistânda doğacağını söylemek ve gözlerini korkutmak, Selanik valisine de bu hususta gerekli talimatı vermek!

Bu, bir şantajdan başka manâ taşımamaktadır. Nitekim su telgraftan bir süre sonra Selânikteki başhamam istifa etmiş ve Yunan Hükümeti onun yerine, kendisine daha taraftar bir yahudiyi seçtirmek için harekete geçmiştir.

Tehditlerin tesiri

Politisin Selanik yahudilerini iyi tanıdığı, onların cesaretine ve avalarına bağlılıklarına doğru teşhis koyduğu anlaşılmaktadır. Zira pek kısa bir zaman geçince Selanik yahudilerinde bir rota değişikliği kendisini göstermiş ve Selanik yahudileri yunanlıları, yunan idaresini, Venizelosu göklere çıkarmaya başlamışlardır. Hem de kimin ağzından? Bizzat Florentinonun! Selanik yahudileri adına Siyonist teşkilâtına başvuran bu Florentino, idare ettiği yahudice gazetede şunları yazmaktan çekinmemiştir :

«Yunan hükümeti bir çok defalar yahudiler lehinde hareketlerde bulunmuştur. Bir çok defalar yunan hükümeti, aynı askerî ve siyasî durumda olan Balkan memleketlerinin vermediği haklan yahudilere vermiştir. Memleketin içinde ve dışında yunan hükümeti daima yahudiler lehinde vaziyet almıştır. İçerde yahudilere bedel mukabilinde askerlikten muafiyet tanınmış, vergi defterlerinin yahudice tutulabilmesi kabul edilmiş, bunun gitti şimdi burada sayılmasına lüzum olmayan kolaylıklar gösterilmiştir.

Başbakanın becerikliliği, basireti kendisine bütün dünya yahudilerinin ve bilhassa müttefik memleketlerdeki yahudi camiasının sempatisini kazandırmıştır. Tecrübeli bir diplomat olan M. Venizelos yahudi unsurun önemini göz önüne alarak her gün mesai arkadaşlarına yahudilere yardım ve yahudileri memnun etmelerini tavsiye etmektedir-.»

Makalenin, bu değişikliği izah eden cümlesi şudur: "Emin bir kaynaktan kesinlikle öğrendiğimize göre Başbakan Venizelos gizli bir emirle bütün ilgililere, yahudiler için kanunun müsaade ettiği her kolaylığı mutlaka göstermelerini bildirmiştir!"

Yazıda bundan sonra "Çok sempatik Selanik Genel Valisi Adosidis" ten, "Sempatik basın bürosu şefi Protonotartof'tan bahsedilmekte, nihayet Yunanistan "bütün balkanların ve belki bütün doğunun yahudilere karşı en müşfik idaresi" olarak ilân edilmektedir .

Ancak Selanik yahudilerinin Venizelosun izine girmesi tamir yahudilerinin yunan işgalini kabul etmelerini pek kolaylaştırmamıştır. Londrada Siyonist teşkilât tarafından çıkarılmakta olan Jewish Chronicle'de bir İstanbul haberi intişar etmiş ve bunun delilini vermiştir. Haberde bildirildiğine göre Selanik yahudileri tamirin yunanlılar tarafından işgal edilmesine çok üzülmüşlerdir ve bunlar, İzmir Yunanistanda kaldığı takdirde Selânikten ayrılacaklardır!

O zaman Yunanistanın Londradakl elçisi Kaklamanös. daima yaptığı gibi, bir yahudiyi parayla tutup bu kampanyaya mukabil bir kampanya açtırtmak lüzumunun kapıyı çaldığını duymuştur.

Bedeli mukabilindi? . .

Yunan elçisi bu iş için Dr Lazarus Belleli adında yunan yahudisi bir Londralıyı bulmuştur. Belleli yunan elçisinin arzusu üzerine Jewish Cronicle'a bir mektup yazarak durumu kendi açısından anlatmıştır. Mektubun başlığı "Yunanlılar ve yahudiler" dir. Mektupta. Kalkamanosun paralı adamı şunları söylemektedir:

"Kıymetli gazetenizde İzmir'le ilgili olarak çıkmış olan bir haber son derece nazik bir mesele doğurmaktadır. Bu konuda, eğer herkesin değilse, her halde pek çok kimsenin fikrine tercüman olacak bazı hususları açıklamak için müsaadenizi rica ederim.

a) Muhabirinizin tefsirleri geçmişin tetetibeleriyle doğrulanmamaktadır. Modern Yunanistanın, hiç bir hü kümeti tarafından hiç bir yahudiye baskı yapılmamıştır.

b) Kral Yorgi, kendisi için çok hararetli bir arzu olan Atinadaki Milletvekilleri Meclisinde bir yahudi temsilci görmek arzusunu gerçekleştiremeden sönmüştür.

c) Mamafih bu, bir kaç sene evvel gerçekleşmiş bulunmaktadır. Selâniğin Yunanistana bağlanmasından sonra Yunanistanın bu ikinci büyük şehrinde ekseriyeti teşkil eden yahudiler kendi aralarından seçilmiş dört, beş temsilciyi Atinaya göndermek hakkını kazanmışlardır.

a) Hiç bir ırkçı veya sekter zihniyet taşımayan, yunanlılara misâl olarak size Yunanistanın İngiltere Hükümeti nezdindeki elçisi Ekselans Kaklamanosu gösterebilirim.

e) İşte, Yunanistana bağlandıkları takdirde izmirdeki yahudileri bekleyen kader budur. Yunanistan liberal bir devlettir. Şu anda cereyan etmekte olan milletlerarası anlaşmaları yakından takip eden herkes kolaylıkla görmektedir ki zaten tarih bakımından halkı itibariyle Yunanistana ait bulunan Aydın vilâyeti yakında hukuken ve fiilen de Yunanistanın olacaktır. Kanaatimce bu, yahüdiler için, kendilerini yeni duruma uydurmak için mükemmel bir fırsattır. Miktarları 30 bin civarında olduğu için bu kendilerine yunan parlâmentosunda üç milletvekilliğine hak kazandıracaktır. Bu suretle yahudi elemanın tesiri daha da artacaktır. Aydın vilâyetine yunanlılar hakim olduktan sonra yahudilerin bugünkü mükemmel vaziyetleri devam edecektir. Özel teşebbüste, başka dinden insanlar arasında bir düşmanlık bulunmayacaktır. Dil meselesi ciddi bir güçlük değildir. Kendi bölgelerinden bir yahudi, M Kuryel, Makedonyanın Yunanistana geçmesinden sonra yunan tabiiyetini kazanmış ve milletvekili olarak yunan parlâmentosuna girmiştir. Seçildiğinde hiç rumca bilmeyen M. Kuryel şimdi rumca nutuklar söyleyebilmekte, okuyup yazmaktadır. Bütün güçlükleri yenmek ve İzmir yahudilerini mesut ve tatmin edilmiş yunan vatandaşları yapmak için on *yıl* yetecektir."

Pazarlık başlıyor

Kaklamanos. bulduğu yahudinin ilk hikmetinden pek memnun kaldı. Yahudi de kazandığı parayı sevmişti ve daha kazanmak istiyordu Kaklamanos, Belleli,hakkında Paristeki Politise kısa bir zaman Sonra şu telgrafı yolladı :

"Yahudi The Jewish Chronicle gazetesi İzmirden aldığı bir habere dayanarak yunanlıların kendilerine sağladıkları bütün menfaatlere rağmen İzmir yahudilerinin bir ingiliz-fransız kondominiumunu yunan idaresine tercih ettiklerini yazmaktadır. Bunun sebebi, İzmir yahudilerinin iktisadi menfaatlerinin haleldar olacağı endişeleridir Benim siparişim üzerine bizans tarihi hakkında yakında çıkacak küçük bir kitap yazmış olan tanınmış yunan yahudisi yazar Dr. Belleli bana bir teklifte bulunmuştur Teklifi İzmire gitmek ve orada yahudilerle yunanlıları birbirine yakınlaştırmaya çalışmaktır. Bu

arada Dr. Belleli, aynı konuda Jewish Chronicle'a bir makale koydurtmaya çalışacaktır".

Politis bu telgrafa hemen şu cevabı gönderdi :

"Belleül'nin İzmire gitmek teklifini kabul ediyoruz. Size, yol parası ile münasip göreceğiniz bir bedeli basın bürosunun masraflarından ödemeniz için yetki verilmiştir. Hareketinden tamirdeki yüksek komiserimizi ve Âtinayı haberdar etmenizi rica ederim."

Buna rağmen Belleli'nin seyahati bir çok defalar tehire uğramıştır ve en sonda da yapılamamıştır. Zira açıkgöz yahudi, kendisine sipariş ettiği bizans tarihi kitabı yüzünden Kakiamanos ile kavga etmiştir.

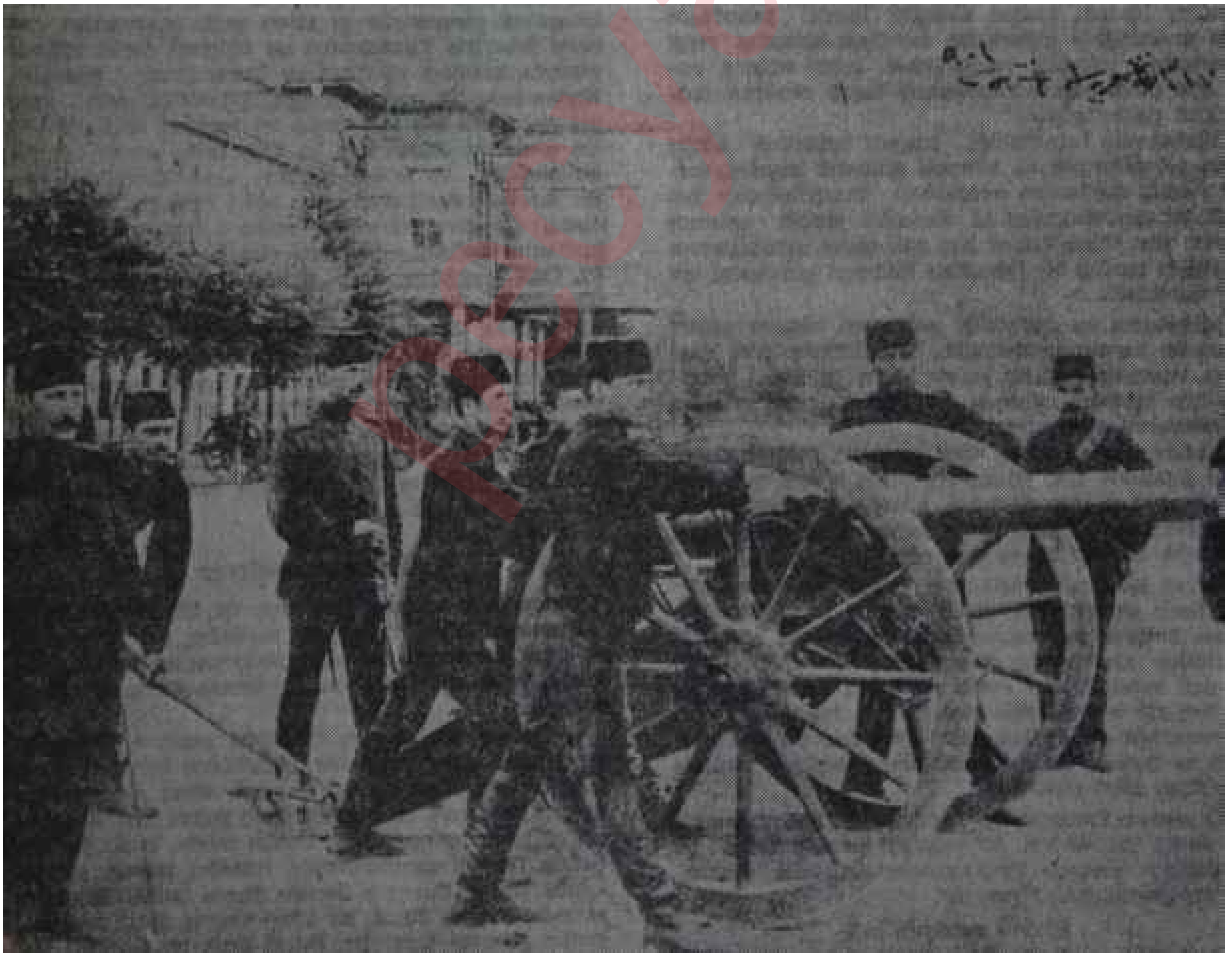
Kaldamariös Belleli'ye 14. ve 15. asırların bizânsına ait, Üç Grek Karakteri adını taşıyacak küçük bir kitap ısmarlamıştır. Kitap ingilizce olacaktır ve kültür yoluyla propaganda faslına girecektir. Belleili kitaba başlamadan eserin yüz sayfayı geçmeyeceğini, elli günde bitirileceğini bildirmiş, sayfa başına yarım sterlin istemiştir. Kakiamanos bu teklifleri kabul etmiş, ancak kitabın Noelden önce hazır olması gerektiğini, zira aksi halde hiç bir işe yaramayacağını bildirmiştir.

Açıkgöz yahudi daha fazla para kazanmak hevesiyle kitabi 200 sayfa olarak hazırlamış, içine 25 tane resim ilâve, etmiş ve Noelde değil, ancak müteakip yaz içinde tamamlamıştır. Kitabı basacak naşir Kaklamanosa 500 sterlinlik bir fatura gönderince elçinin tepesi büsbütün atmış ve anlaşmayı feshettiğini bildirmiştir. Bunu yaparken de, yahudinin kendisine "kazık attığını" ilâve etmiştir. Bunun üzerine yunan elçisi ile yahudi adamı arasında bir kavga başlamıştır. Belleli hemen şantaja başvurmuş ve eğer kitabı basılmazsa İzmire gitmeyeceğini bildirmiştir. Ama asıl komik olan sebep, İzmir yahudilerine yunanlıların ne kadar âdil ve yahudilere karşı müşfik olduklarım anlatmak için gidecek olan Belleli'nin "Nasıl giderim? Baksanıza, yahudi olduğum için bana nasıl bir muameleyi reva görüyorlar!." tarzındaki sözleridir.

Kakiamanos buna rağmen kitabın basılmasını kabul etmemiştir. Zira yahudiye 60 sterlin vermek üzere pazarlık yapmışken kendisinden 500 sterlin istenmesi elçiyi çok kızdırmış ve şantaja boyun eğmemiştir. Balle-i de dediğini yapmış ve İzmire gitmemekte israr etmiştir. Neticede propaganda seyahati iptal edilmiştir. Mamafih elçi ile yahudi bir süre dargın kaldıktan sonra 1920' lerde tekrar barışmışlardır ve Yunanistan yahudi çevrelerindeki kampanyası için Belleli'den faydalanmıştır.

Belleli, Plorentino, Sayas.. Yunanistanın dünya umumî efkârını Türkiye ve türkler aleyhine çevirmek için kullandığı silâhlardan üçü bu mümtaz yahudilerdir: Yunanistan kullandığı adamların ciğerinin iki para etmediğini bile bile bunların hizmetini satın almış veya bunları kendisine hizmete mecbur etmiştir .

Bu, yunanlıların Büyük Yunanistan hülyalarını gerçekleştirmek için hiç bir şeyden fütur etmediklerini, dün attıkları imzayı bugün inkâr edebildiklerini ve en süfli kimselerle işbirliği yapabildiklerini tekrar ispat etmektedir.



Topçu talebesi İsmet Paşa ve arkadaşları

Kanunlar

İcra-İflâs tasarısı

Bugün iş âlemini Kıbrıs meselesinden sonra en ziyade ilgilendiren konu, Büyük Millet Meclisine verilmiş olup, bir türlü kanunlaşamayan ekonomik tasarılardır. Bu tasarıların bir türlü kanun hüviyetini kazanamayıp yürürlüğe girememesi, piyasayı daima bir "bekleme"ye mahkûm bırakmakta, bunun neticesinde de huzursuzluğun sonu gelmemektedir.

Yayınlanması beklenen kanunların başında tabii ki İcra İflâs Kanununu tadil eden tasarı gelmektedir. İcra İflâs Kanunu, 1920 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiş, 12 yıl sonra 1932 de, sonra da 1940 da değişikliğe uğrayan kanun, hiç bir zaman ihtiyacı karşılamamış, daima piyasa ihtiyaçlarına göre değiştirilmesi istenmiştir. Bu kanunu tâdil için ciddi çalışmaların 1930 yılında başladığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bir netice alınamayınca, bu Sefer konuyu Toptancı Tücarlar Demeği ele almıştır. Ancak tasarının. Ticaret Odası, üniversite. Hükümet ve piyasanın iştirakiyle kurulan komisyonda incelenmesine rağmen, bir türlü neticeye ulaşmak kaabil olamamıştır. Piyasanın düzene girmesini sağlayacak olan bu tasarının kanunlaşmamasının hem resmî, hem de özel sektörde meydana getirdiği tahribatı saymakla bitirmeğe imkân olmasa gerektir. Fakat kısaca belirtmek gerekirse, alacaklının hakkını korumayı değil, daha ziyade borçlunun vermemek gayesiyle meydana getirdiği borcunu müdafaa etmeyi prensip olarak alan bir kanunun şimdiye kadar bütün çalışmalara rağmen çıkarılamamış olması, aklın alacağı iş değildir.

Bir taraftan iş âleminde muazzam bir çekingenliğe ve dolayısıyla durgunluğa, bir taraftan sosyal bakımdan büyük bir ahlâk sarsıntısına, bir taraftan da ödenmeyen borçlar dolayısıyla alacaklının bilançosunu icarla kapatamamasından hazinede gelir kaybına sebebiyet veren en sakat kanunun çıkmamasını sağlamak üzere' sebebi olarak öyle söylentiler dolaşmaktadır ki, bunları dinleyince, insanın, hayretten ağzı bir karış açık kalmaktadır. Söylendiğine göre İstanbul, İzmir gibi bir-iki şehir müstesna, diğer şehirlerin tüccarı tamamen alacaklı durumda oldukları için. bunlar İcra İflâs Kanununun değiştirilmesini kafiyen istemezlermiş. O bölgelerin milletvekilleri de seçmenlerine şirin gözükmek için İcra ve İflâs Kanununun çıkmamasını sağlamak üzere ellerinden geleni yaparlarmış!

Bu, olacak iş değildir. Ama itiraf etmek lâzımdır ki, bir kanunun onbeş yıldanberi değiştirilmesine çalışılması ve onbeş yıldanberi değiştirilememesi de olacak iş değildir!



Öteki tasarılar

Bu, çıkarılması bir türlü sağlanamayan tasarılardan sadece bir tanesidir. Bunun gibi nicenice tasarılar Mecliste kuyruğa girmiş beklemektedirler. Meselâ, kalkınmanın sağlanabilmesi için, sermaye piyasasının teşekkülünün gerektiği aşikârdır. Bunun için de Menkûl Kıymetler ve Kambiyo Borsaları Kanununun tâdili gerekmektedir. Bu kanun 1929 yılında çıkarılmış, 1946 dan beri de değiştirilmesi için üzerinde çalışmalar yapılmaya devam edilmiştir. Menkûl Kıymetler Kanununu tadil için çalışmalar onsekiz yıldanberi devam etmektedir. Bunun ne demek olduğu tasavvur edilebiliyor mu?

Onsekiz yü önce İkinci Dünya Harbi bitmiş, yerle bir olmuş Avrupa memleketleri bu onsekiz yıl içinde kalkınmışlar, birer mesut ülke haline gelmişlerdir. Onsekiz yıl önce ilkokulu bitirmiş bir çocuk, bugün 30'una basmış orta yaşlı bir adamdır ve Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsaları Kanununun değiştirilmesi çalışmalarına kariyerini yapmış bir ilim adamı veya siyasete atılmış bir milletvekili olarak iştirak etmektedir!..

Onsekiz yılda nesiller işleri başka nesillere devretmişler, dünya yeni bir dünya olmuş, biz hâlâ Menkul Kıymetler Kanununu tâdil eden tasarıyı yürürlüğe sokamamışızdır! İnsana bu durum, ilk anda normal gibi gelmektedir ama, meseleyi biraz düşününce ümitsizlikle ürpermemeye imkân yoktur.

Kalkınma plânının özel. sektör hissesine düşen kısmının realize edilebilmesi, piyasaya çıkmamış servetlerin iş âlemine aktarılabilmesi ile kaabil olacaktır. Kanun tasarısında mevcut hükümlerden en önemlisi, sermayesi 1 milyon liradan daha yukarı şirketlerin ihraç edecekleri menkul kıymetlerin Borsaya kaydedilmesi mecburiyetini getirmesidir. Ayrıca, sermaye şirketlerinin tahvil alıp satarken Borsadan geçirmeleri mecburiyeti de tasarıda yer almış bulunmaktadır. Böylece, tasarı kabul edilecek olursa, halkın hakiki fiyatları bilmesi imkan dahiline girecek, Borsa muamelelerine ilgi birdenbire, görülmemiş şekilde artacaktır.

Ancak, bütün bu hususların sağlanabilmesi için, onsekiz yıldanberi tâdiline çalışılan, bunun için beş tatarı hazırlanan altıncısı da 4-5 yıl-

dan beri daireden daireye sürünen ve en nihayet Meclise yerilmiş olan Kambiyo Borsası Kanununun yürürlüğe girmesi lâzımdır.

Bir önemli tasarı daha

Gene, kalkınmanın sağlanması ile ilgili kanun tasarılarından birisi de Serbest Maili Müşavirlik . Kanun Tasarındır. 949 yılında ele alınan bu konu da ilâmaşallah onbeş yıldır, Evliya Çelebi gibi daire daire dolaşmaktadır. 1949 yılında hazırlanan tasarı, o zaman bir netice alınmadığı için kanunlaşamamıştı. Sonradan. 1955 yılında tekrar ele alman fakat Meclis devresi bittiği için kadük olan tasarı 1958 yılında yeniden hazırlanmaya başlandı. Ama avukatlar, kendi haklarına tecavüz edildiğini ileri sürerek, tasarıyı baltaladılar. En nihayet 1962-63 yıllarında Vergi Reform Komisyonunda bu konu yeniden ele alındı. müstakil bir karnun tasarısı hazırlandı. İşte, geçen Temmuz ayında Millet Meclisine gönderilmiş olan ve hâlen Meclis gündeminde bulunan tasarı bu tasarıdır!

Halbuki, serbest malî müşavirlik müessesesi kanunlaştığı takdirde, Sermaye piyasasının teşekkülünde önemli rolü olacaktır, Memleketimizde kuvvetli anonim şirketlerin yokluğunun bir sebebi de, hakem rolü oynayarak sağlam raporlar verecek elemanların bulunmamasıdır. Serbest Malî Müşavirlik Kanunu bunu sağlayacak ve şirketlerin mali durumlarıyla ilgili ve ciddi bilgilerle mücehhez raporlar hazırlayacaktır.

Ayni şekilde yabancı sermayenin memlekete celbedilebilmesi için, kanunî garantiden gayri, ekonomik durumları tam tarafsız şekilde belirtecek tarafsız bir meslekî teşekkülün varlığını da, bu kanun sağlayabilecektir.

Tabii, bunların hepsi mali müşavirlik müessesesi kanunlaştığı takdirde kaabil olabilecek işlerdir.

Huzursuzluğun nedeni

İş âleminde beklenilen daha bir sürü kanun tasarısı mevcuttur. Kısaca belirtmek gerekirse, 2490 sayılı Arttırma - Eksiltme Kanunu, 6224 sayılı Yabancı Sermaye Kanunu, 5580 sayılı Odalar ve Borsalarla Odalar Birliği Kanunu. Sosyal Sigortalar Kanunu, Maden Kanunu, velhasıl bir sürü kanun mevcuttur. Tabii bütün bunların yânında Anayasa Mahkemesi tarafından 2 ve 3. maddeleri Anayasaya aykırı olduğu için İptal edilmiş olan 6731 sayılı Kira Kanunu da vardır.

Bugün uygulanmakta olan kira sisteminden ne malsahibi. ne de kiracı memnundur. Tabi bu istikrarsızlıktan özel ve resmî sektörün de memnun olduğunu iddiaya imkân olmasa gerektir. Bu arada, vergi reform kanunlarını da zikretmek lâzımdır. Bir sıra pek ateşli şekilde ele alınmış olan vergi reform kanunlarının, nedense son zamanlarda isimleri pek işitilmez olmuştur.

Bütün bu teker teker anlatılan kanunlar, memleketin çeşitli sektörlerinde rol oynayacak mahiyette önemli mevzuattır. Bunların senelerden bert bir türlü çıkartılamaması - hattâ reddedilmemiş olması - ortada bir aksaklık olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu aksaklığın sebebi tespit edilmeli ve hal çaresi bulunarak, işi yürür hale getirmelidir.

Bir taraftan, "kaybedecek bir dakika bile vaktimiz yok" lâfını lüzumlu lüzumsuz kullanırken, 6te yandan 17-18 senede bir tasarıyı kanunlaştıramamak biraz komik olmaktadır. Bu komediye sebebiyet verenler bîr parça kavuklarını önlerine eğip vaziyeti gözden geçirmelidirler- Buna hakikaten ihtiyaç vardır.

Üç ay içinde onay

Fasih İNAL

İhracatta vergi iadesi meselesi bir yılan hikâyesine dönmüş bulunuyor. Artık bundan ihracatçılar da bıktı, sanayiciler de...

Ama bir de işin kanuni cephesi var ki, bunun ihmal edilmemesi bir takım altından kalkılmaz karışıklıklara yol açacak gibi görünmektedir. İlgililer bunu nasıl halledecekler, cidden merakla beklemekteyiz.

Sınat mamullerin ihracında vergi ladesi ile ilgili 261 sayılı kanunda şöyle bir hüküm vardır: «Sınaî mamûlelrin ihracını sağlamak için, bunların fiyatlarına tesir eden vergi, harç vesair mükellefiyetleri tamamen veya kısmen bertaraf etmeye ve bu maksatla gerekli usûlleri ihdasa, bunların uygulanmasını mümkün kılacak şartları hazırlamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir."

Bu suretle Bakanlar Kurulu, vergi iadeleri hakkında kararname neşrine yetkili kılınmış oluyor. Ancak, kanunun, ikinci maddesi Bakanlar Kuruluna bu yetkiye paralel olarak bir de mükellefiyet yüklemektedir: «Birinci maddedeki yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca ihdas edilecek usûllere, hazırlanacak şartlara ve bunların değiştirilmesinle mütedair kararlar, yayınlandıkları tarihte yürürlüğe girmekle beraber, bu tarihten itibaren üç ay içinde yasama organının onayına sunulur" denilmektedir.

Bu durumda Bakanlar Kurulu, vergi (iadesine dair usûlleri tespite yetkili bulunmakta, fakat bu hususta almış olduğu kararlan yayınlandığı tarihten itibaren üç ay içinde yasama organının tasdikine sunmağa mecbur tu' tutmaktadır. Peki, eğer bu tasdik keyfiyeti üç ay içinde vâki olmazsa, ne olacaktır? Zannederiz, bu nokta üzerinde önemle durmak lâzımdır. Zira, Bakanlar Kuruluna bu yetkiyi yasama organı vermiş olmakla beraber, üç ay içinde tasdike sunulma mecburiyetini de yüklemiş olması, bu vecibe yerine getirilmediği takdirde, iadesi yapılmış vergilerin kabul edilmemesi ihtimalini akla getirmekteder. Öte yandan, ayni şekilde yasama organının tasdikine sunulmamış olması, belki de Bakanlar Kuruluna verilmiş olan ou yetkinin geri alınmasına da yol açabilecektir.

Mesele, sınaî mamullerin ihracı ile ilgili kararnamenin 16 Aralıkta yayınlanması ile meydana çıkmış olmaktadır. Yani Bakanlar Kurulu, 16 Ara lıkta, kendisine verilmiş olan bu yetkiyi fiilen kullanmış bulunmaktadır. Bu talihten itibaren üç ay içinde tasdike sunma mükellefiyeti meydana çıkmaktadır. 16 Aralıktan itibaren üç ay, 16 'Mart tarihinde sona ermektedir. Yani bundan iki ay önce bu mükellefiyet yerine getirilmiş olmalıydı.

Bununla beraber, kanun, "yasama organının onayına üç ay içinde sunulur" dediğine göre, belki de Bakanlar Kurulu onaya sunmakla vazifesini bitirmiş olacaktır. Onaylayıp onaylamamak da ayrı bir problemdir ki, işin o tarafı ile muhtemelen Bakanlar Kurulunun ilgilenmesine lüzum yoktur.

Herhalde, "üç ay içinde onay" keyfayeti, üzerinde önemle durulması gereken enteresan bir konu olsa gerektir. Böylece, onay keyfiyetinin üzerine eğilindiği zaman, kararnamenin tâdil edilmesi hakkında bundan, aşağı-yukarı elli gün önce prensip kararına varıldığı hatırlanmış olacaktır.

Aslım ararsanız, ihracat yapmak işin dörtgözle yeni kararnameyi ve advalorem sisteminin uygulanmasını bekleyen sanayicinin hakiki arzusu, unutulmuş olan kararnameyi canlandırmaktır. Böyle acayip yollara başvurduktan için piyasa adamlarını biraz da hoş görmek lâzımdır. Değiştirilecek 'hakkında kati mutabakata varıldığı resmen beyan edildikten sonra iki aya yakın bir zamandır bir türlü yayınlanamayan bir kararnamenin unutulmadığına kimseyi inandırmağa imkân yoktur.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Güneydoğu

Bulanan sular

Bir süredir gazete başlıklarından kay bolmuşa benzeyen Güneydoğu Asya ülkeleri, Laosta geçen ayın sonlarında yapılan bir askeri darbe teşebbüsünden sonra yeniden bütün dünyanın dikkatini üzerine çekmeye başladı. Geçen hafta dünyanın bu fakir ve dengesiz diyarlarından ge len haberler, komünistlerin iki stratejik düğüm noktasında önemli ilerle meler yaptıklarını göstermektedir. Bu düğüm noktalarından birincisi Laos, ikincisi de Güney Viethamdır.

İki yıldır Suvanna Fuma koalisyonunun yönetiminde oldukça sakin bir hayat yaşayan Laos, geçen ay sonunda Vientiandaki bazı sağcı subayların yaptıkları darbe denemesinden sonra yeniden iç karışıklıklar içme atılmıştır. Vientian bölgesindeki askeri gücü ellerinde tuıtan bu genç subayların görünür etkisi altında olan Suvanna Fuma, darbeden sonra ülkesindeki birliği tekrar kurmak için büyük çabalar harcamaktadır ama, tarafsız başbakanın sağcılarla işbirliği yapmasına kızan komünistler Su---na Pumanın kendilerine yaptığı bütün çağrılara rağmen yeni bir koalisyona gitmek istememektedirler. Daha fenası, Laosun hakim solcu Pathet Lao kuvvetleri yeniden silâha sarılıp güneye doğru inmeye başlamışlardır. Bu hafta başında alınan haberlere bakılırsa, Patohet Lao kuvvetleri kısa bir süre içinde Vientianın 160 kilometre kadar kuzeyindeki Muong Phang karargahım ele geçirmeyi başarmışlardır. Bilindiği gibi, Muong Phang, tarafsız milliyetçilerin, karargâhıdır. Şu satırların yazıldığı sırada. Laosta komünistler güneye doğru ileri hareketlerine devam ediyorlardı.

Tarafsız lider Suvanna Pumanın yaptığı bir basın toplantısında açıklandığına göre, Laoslu komünistler bu hareketlerinde yalnız değillerdir, önemli şekilde dış yardım görmektedirler. Bu yardım yalnız silâh yardımı da değildir, yapılan çarpışmalar sırasında bazı Kuzey Vietnamlı askerlerin de Laos komünisti eriyle omuz omuza çarpıştıkları anlaşılmıştır. Suvanna Puma'ya göre, Kuzey Vietnamlılar Pathet Laocuların yetiştirilmelerinde de başlıca rolü oynamışlardır.

Amerikanın telâşı

Şu sırada Kuzey Vietnamla başı dertte olan yalnız Suvanna Fuma değildir. Bilindiği gibi. Kuzey Vietnam çetecileri yıllar yılıdır Güney Vietnama da saldırıp durmaktadırlar ve güneyli idareciler, Birleşik Amerikadan gördükleri büyük yardımlara rağmen, bu saldırıları bir türlü önleyememektedirler. Bundan bir süre öncesine kadar, Güney Vietnamın Kuzeyden gelen saldırılan önleyememesine sebep olarak Diem ailesinin halk arasında yarattığı bezginlik gösteriliyordu. Oysa şimdi Diem saltanatının yerinde yeller estiği ve yönetim ordunun elinde bulunduğu halde, kuzeylilerin saldırıları gene ünlenememektedir.

Vietnam savaşının bir türlü güneylilerin lehine dönmemesi, Güney Vietnam ordusuna günde bir milyon dolar harcayan Birleşik Amerikayı endişeden endişeye sürüklüyor. Harcanan bütün bu paralara ve dökülen amerikan kanlarına rağmen bu ülke günün birinde komünist egemenliği altına girecek olursa, onun peşinden bütün Güneydoğu Asyanın da komünist olmasını kimse önleyemeyecektir. Bu bakımdan, Birleşik Amerika yöneticileri şu sırada Güney Vietnam politikalarını yeniden gözden geçirmektedirler. Alınan haberlere bakılırsa, amerikalılar, Vietnamda bir savunma savaşının kendilerini hiçbir yere götürmeyeceğini anlayarak bir kere de saldırı denemelerine geçmek niyetindedirler. Bu amaçla. Başkan Johnson da, bu hafta başında Kongreden 125 milyon dolarlık ek bir ödenek istemiştir.

Güneydoğu Asyadaki durumun bu gelişmesinden yalnız Birleşik Amerikanın değil, Sovyetler Birliğinin de büyük bir endişe duyduğundan şüphe etmemek gerekir. Çünkü, buradaki komünistlerin gözleri Moskovaya değil, Pekine dönüktür ve bunların liderlerinin ipleri Pekin yöneticileri tarafından çekilmektedir. Güneydoğu Asyada çıkan karışıklıklar, Moskovayı ikili bir çıkmaz karşısında bırakmaktadır. Eğer bu karışıklıklar sırasında komünistleri tutar gözükmezse. bu bölgenin liderliğini büsbütün Pekinin eline bırakmış olacak, üstelik Pekinin kendine karşı komünist hareketleri desteklemediği yolunda yeni bir suçlama kampanyası açmasına fırsat verecektir. Hele Birleşik Amerika bir yandan savaş tedbirlerini çoğaltırken Sovyetler Birliğinin buna kayıtsız kalması Pekinin eline verilmiş en kuvvetli koz olacaktır., Eğer bu karışıklıklarda açıktan açığa komünistleri tutar ve yardım yapmaya kalkışırsa, o zaman devamından büyük faydalar umduğu gevşeme havası tarihe karışacak. Krutçefin yıllardır savunduğu barış içinde birlikte yaşama politikasının imkânsızlığı ortaya çıkacaktır.



Suvanna Fuma ve Phoumi
İki cami arasındakiler

Zaten bazı tarafsız gözlemciler de, Güneydoğu Asyada şu sırada birden bire gelişen olayların Moskovayı bu açmaz karşısında bırakmak isteyen Pekin tarafından hazırlanıp uygulandığa fikrini savunmaktadırlar.

Tüli'den haberler



Köy kadınına yardım gönüllüleri uzun zamandır büyük bir gayretle çalışmaktadırlar. Şimdilik, ele aldıkları Ülünbüş, Kurusan, Pursaklar ve Karacaviran köylerine yaptıkları ziyaretlerde faydalı olmaya gayret göstermektedirler. Fakat neyazık ki, bu köylere güderken vasıta bulmakta Sektikleri güçlük yüzünden muhtemelen bu güzel teşebbüsleri yanda Kalacak.

●

Anadolu Ajansı İstanbul şubesi müdür muavini Selçuk Emre ve eşi Nesrin Emrenin hafta içinde bir kulan oldu. Bebeğin, ismini Billur koydular.

Bütün kış ayrı şehirlerde oynamaları yüzünden mecburen ayrı kalan Yılmaz Gruda - Tolga Tiğin çifti artık hep beraberler. Bu pazar havanın güzelliğinden istifade eden sanatkâr kan-koca, elele Atatürk bulvarının üst kısmında piyasa ediyorlardı.

Köy Öğretmenleri ile Haberleşme ve Yardımlaşma Derneği hami üyelerinden operatör Dr. Muhittin Ülker. geçtiğimiz pazar günü, Ankara civarındaki Çubukun Güldarpı köyüne gitti, bu yıl sınıfını iyi derece ile geçecek çocukları kendi arabasına alarak Ankaraya getirdi. Sonra da onlara. Anıt Kabir ve Ankaranın görülmeye değer yerlerini bir bir gezdirdi. Çocukları bir müddet de evinde ağırladıktan sonra köylerine geri götürdü. Çocuklar ve aileleri bundan ziyadesiyle memnun kaldılar.

●

Yüksek mühendis Feyyaz İnceerin eşi Aşye İnceer bir böbrek ameliyatı. geçirdi, Hâlen Hacettepe Hastahanesinde yatmakta olan Bayan İnceeri dostları hiç yalnız bırakmıyorlar.

●

Dr. Fevzi Renda ile eşi Suzan Renda, ikizleriyle birlikte bu pazar günü öğle yemeklerini Yenişehirdeki meşhur kebapçıda yediler. Pazar günleri kebapçılar artık bir değişiklik arıyan beylerle ev işinden birazcık olsun uzaklaşmak isteyen hanımlarla doluyor.

TRT yeni Genel Müdürü Adnan, Öztrak. Radyoevinin gayet basit, alelâcele tahta masalar konulmuş köşe odalarından birinde mütevazı bir şekilde çalışıyor. Öztrakın ne cumartesisi, ne de pazarı var. Bakalım bir çok değeri yutan bu tesis Öztrakın gayretleriyle düzene girecek mi...



Behçet Kemal Çağlar, hafta içinde Ankaraya geldi ve hemen İstanbula döndü. Aslen kayserili olduğu halde -övünmemek için-, kendisini erzincanlı diye tanıtan şair, Ankarada Anadolu «Kulübünde arkadaşlarıyla bol bol bezik oynadı. Fakat Çağlar durmadan kaybetti. Demek, hâlâ aşkta kazanıyor!

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter? Nasır Zeytinoğlu da aynı kulüpte. Başbakan İsmet İnönü ile briç oynadı.

●

Swissair Türkiye mümessili Şahap Salepçioğlu ile eşi Âzâde Salepçioğlu, annelerinin rahatsızlığı dolayısıyla İstanbul a gittiler. Yeni profesör olan kardeşi Dr. Adnan Salepçioğlu da annesinin başından ayrılmıyor.

Sanayi Bakanı Muammer Ertenin eşi Feride Erten ufak bir rahatsızlığı dolayısıyla, geçen hafta birkaç gün hastananede yattı. Bu sırada kendisine vefakâr arkadaşı Gönül Göle refakat etti.

Genç ve bekâr hariciyecilerimizden Oktay Cankardeş, son günlerde sık sık İstanbula gidiyor. Bu sene galiba leyleği havada görmüş olacak. Bu ziyaretlerin arkasından mesut bir havadis çıkarsa, şaşmamalı.

●

Halk türküleri sanatkârı Muzaffer Akgün bu günlerde otomobil ehliyeti alacak, sonra da, eşi ile birlikte Avrupada bir turneye çıkacak, muhtelif memleketlerde konserler verecek.. Bayan Akgün, Avrupa havasına uymak için, şimdiden bir hayli kilo vermiş.

●

Turgut Göle aday yoklamalarım kaybettiği için; eşi Sevim Göle, politikadan uzak kalacaklarına çok seviniyor ve "darısı diğer politikacıların başına" diyormuş!

*

Danıştay Sekizinci Daire Başkanı Hikmet Kümbetlioğlu evini değiştirdi, Cebeciden Yenişehire naklet

Karayolları Genel Müdürü Tahsin Ünalp, beraberinde Servet Bayramoğlu olduğu halde, Roma ve Pariste toplanacak kongrelere iştirak etmek üzere geçen hafta içlinde Türkiyeden ayrıldı. .

Tanınmış iş adamlarımızdan Nejat Eczacıbaşı, birkaç gün kalmak üzere Ankaraya geldi. Bu arada, kendi müessesesi tarafından hazırlanmış olan ve memleketimizin turistik yerlerinin propagandasını yapan filmlerin gösterilişinde hazır bulundu.

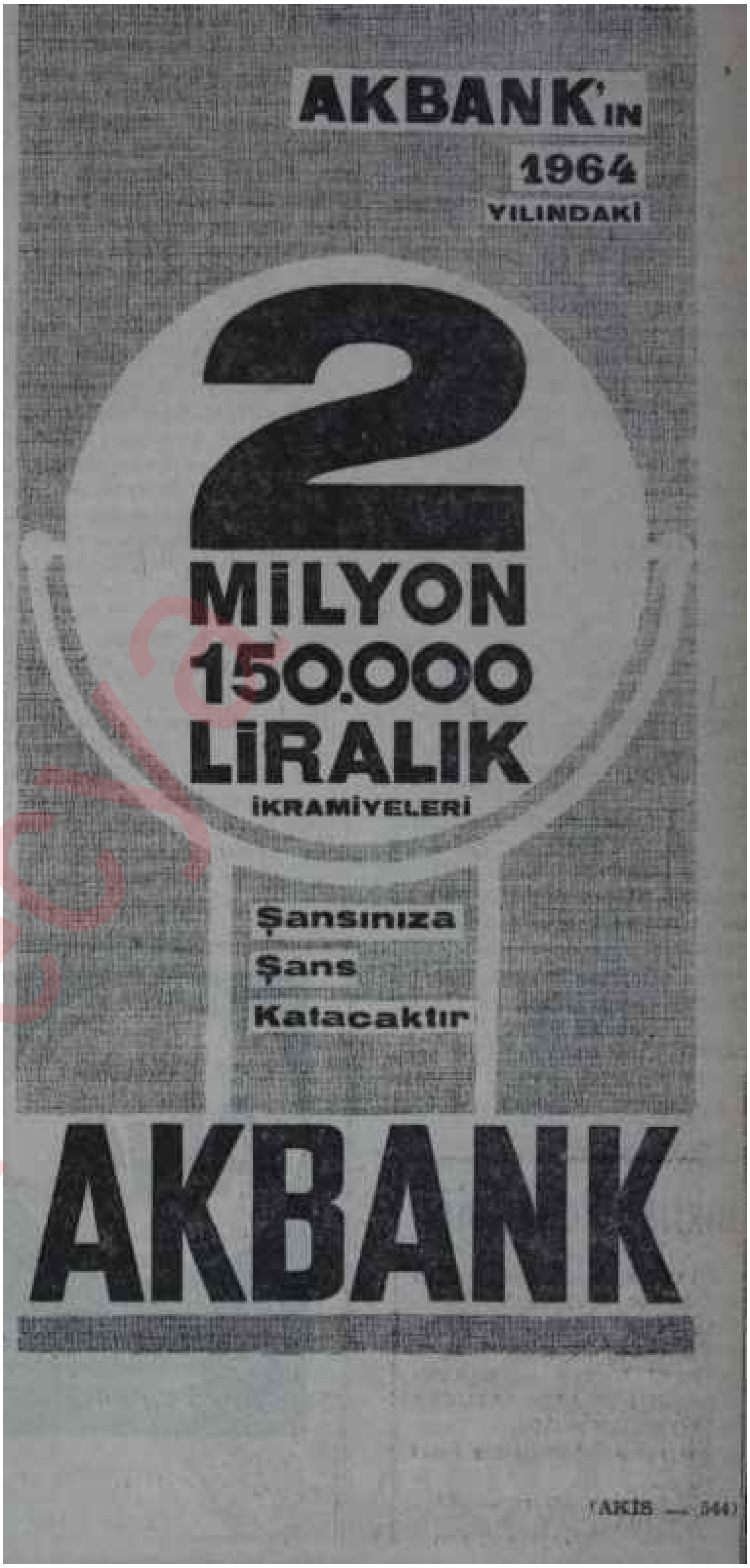
●

Tıp Fakültesi radyoloji doçenti Dr. Cengiz Kevenk, eşi ile birlikte Avrupada yaptığı ufak seyahatten döndü. Gelirken, 1964 modeli, yeni, açık gri bir Wolkswagen araba getirmiş. Son zamanlarda evini epeyce uzağa taşıyan Dr. Kevenkin artık ayağını yerden kesmesi gerekiyordu.

*

Sağlık Bakanlığı müşavirlerinden Dr. Gazanfer Bingöl, bir toplantıya iştirak etmek üzere, Montpellier'ye gitmişti. Yakında dönmesi bekleniyor. Okullar henüz tatile girmediği için, eşi Selçuk Bingöl, oğulları ile Ankarada kalmıştı.

Brüksele tâyin olunan hariciyecilerimizden Yusuf Kadri Dicle, Golf Kulüpte dostlarına bir veda kokteyli verdi. Çok samimi bir hava içinde geçen toplantıda İsmail Erez ve eşi Necla Erez, Haluk Kura ve zarif eşi Lâle Kura, Özdemir Benler ve eşi Jale Benler, Muzaffer Kâmil Gördüysus, eşi ve pembe bir elbise giymiş olan kızları Müjde Gördüysuş, Senato sekreterlerinden ve eski hariciye mensuplarından Sevim Akman ile, Turgut Çoratekinden geçenlerde ayrılmış olan Emine Belbez vardı.



YAYINLAR

TÜRKİYEDE SOSYALİZM HAREKETLERİ VE SOSYALİST HİLMİ

(Münir Süleyman Çapanoğlunun hatıra ve araştırmaları, Pınar Yayınevi, Sosyal Yayınlar No. 1. Sinan Matbaası İstanbul 1964. 96 sayfa 3 lira >
Münir Süleyman Çapanoğlu, Birinci Dünya Savaşından kalmış bir gazeteci. Gazeteci olarak o günlerden bu yana bir çok olayın içinde bulunmuş, çeşitli politik dalgalanışları yaşamış, iktidarlar, politikacılar, emniyetler, fırkalar, partiler, savaşlar, rejim değişiklikleri görmüş. Hafızasında yaşayan en kuvvetli- hatıra, 1908 Meşrutiyet İnkılâbı. Gencecik bir insan olarak yaşadığı bu inkılâbı, şimdi çoktan Bâbıâliden ayrılmış emekli, yaşlı bir gazeteci olarak şöyle anlatıyor :

"1908 Meşrutiyet İnkılâbı, Türk Ulusu için bir bayram oldu. Hürriyete kavuşmanın sevinci içinde, ellerimizde bayraklar, dudaklarımızda hürriyet şarkıları, sokakları çınlatıp durduk. Artık Türküyenin Batılı Devletler sırasına gireceğine, medeniyet kervanına katilacağına inanıyor, memlekette adaletin, insan haklarının, eşitliğin hakim olacağına iman ediyorduk."

İnsan bu satırları okuyunca ister istemez şöyle düşünüyor: Şayet biz de Münir Süleyman ustamız kadar uzun ömürlü olursak, demek ki kırk yıl sonra buna benzer satırlar kaleme alacağız.

Mü Süleyman kitabına, 1908 İnkılâbından sonra İttihat ve Terakki Fırkasının muhalifi Mizancı Muradın tesadüfen hazır bulunduğu bir konferansını anlatarak giriyor. Meşrutiyet ilân edilmiş, alışılmamış hürriyet herkesin başını döndürmüş, memleket, bilhassa Anadolu dışında İstanbul ufak çapta bir anarşiye sürüklenmiş, muhalefet ve muvafakat birbirine girmiş. Mantar gibi cemiyetler ve fırkalar türemektedir. Fedakâranı Millet Cemiyeti bunlardan biridir. Ahrar Fırkası, Fırkai İbad (Demokrat), İttihadı Muhammedi Fırkası, Mutedil Hürriyetperveran Fırkası, Islahatı Esasiyei Osmaniye Fırkası, Ahali Fırkası vs.. Derken 1910 yılında bir de Sosyalist Fırkası kurulur. Sokak kavgaları, siyasi cinayetler, suikastlar, Mecliste dövüşler, karşılıklı demagoji ve çamur atmalar vs..

İlk sosyalist parti sıkı yönetim altında kurulmuş. Münir Süleyman bu kuruluşu şöyle anlatıyor : "Hürriyetin ilânından hemen sonra bizde bir de Sosyalist Parti kurulmuşsa, bunun sebebi saikini, bir sosyalist şuurun uyanışında değil, sadece şaşırtıcı hürriyet ilânının yarattığı âvâre ve delişmen politikacılık havasında aramak gerekir. Düşünün ki partinin kurucusu ve tek kahramanı olan adam, sosyalizmini S'sinden bile habersiz karacahilin biriydi.

Münir Süleymanın karacahil dediği bu adam, devrinde İştirakçi Hilmi diye anılan Hüseyin Hilmidir. Yazar, bir ara gazetesinde de çalıştığı İştirakçi Hilmiyi anlayabildiği kadar o günün havası 'içinde anlatıyor. Bir gece nasıl bir polis tarafından vurulduğunu, ilk tramvaycılar grevinin nasıl yaratıldığını hikâye ediyor. Münir Süleymanın kitabı bir tetkik ve cahili kitabı değil, sağlam belgelere de dayanmıyor. Ama gene de merakla, ilgiyle okunacak ve o günlerden bu yana Türkiyede pek çok şeyin hemen hiç denecek kadar değişmediğini gösteren bir anekdot olarak yararlanılacak bir kitap."

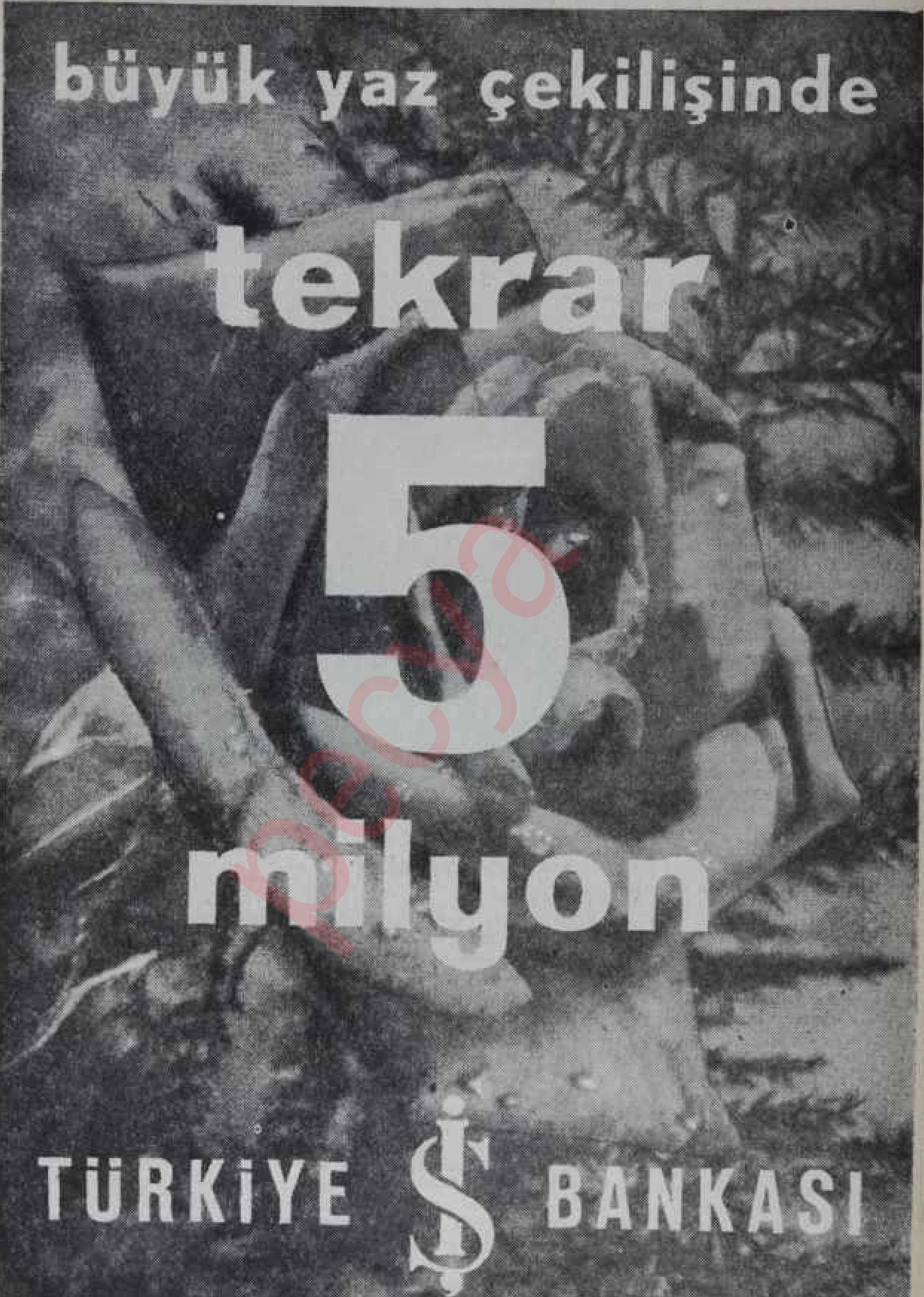
İlhami SOYSAL

Kitaplar

- SOSYALİZM TARİHİNDE ÜNLÜ DÜŞÜNÜRLER ANSİKLOPEDİSİ
  A. Cerrahoğlunun hazırladığı ansiklopedinin Kotoku, Bernştayn. Antisten, Jan Jorez, Laska; Jak Döbüari, Vandervels, Luka ve Ztefion'u içine alan üçüncü kitabı. İstanbul matbaası Nuru-Osmaniye Cad. 90, 64 sayfa 3 lira.
- ON YILIN MÜCADELESİ
  Tekin Ererin Türkiyede Parti kavgaları adlı kitabının ikinci dildi, .. Beyoğlu, P.K. 264, 512 sayfa 15 lira
- BÜYÜK DİNLER VE MEZHEPLER ANSİKLOPEDİSİ
  Akşam Gazetesi Kitapçılık Şirketi Yayınları, İstanbul 480 sayfa- 20 lira.
- DİL ÜZERİNE DÜŞÜNCELER VE DÜZELTMELER
  Ömer Asım Aksoyun dil üzerine yazılan, T.D.K. yayınları, Ankara, 236 sayfa 5 *lira.*
- DİL VE KÜLTÜR
  Suat Yakup Baydurun dil üzerine yazıları T. D. K. yayınları, 148 sayfa 3 lira.
- ÖMER SEYFEDDİN
  Hikmet Dizdaroğlunun hazırladığı biyografi, T.D.K.- yayınları. 63 sayfa 2 lira.

* YER VE GÖK İLİMLERİ
  Yazan Akşehirli Ethem Gedik Hoca, Küçük Çekmece Camisi emekli imamının astronomiye dair mizahi eseri, İstanbul Büyük Kervan matbaası 16 sayfa 150 kuruş.
- SOSYAL SINIFLAR
  Pîerre Laroque'den çeviren Yaşar Gürbüz, Remzi Kitabevi Kültür serisi 117 sayfa 250 kuruş.




büyük yaz çekilişinde
tekrar
5
milyon
TÜRKİYE İŞ BANKASI

Kadın

Bir madalya töreni

İsmet İnönü, heyecandan boncuk boncuk terleyen kır saçlı, zeki bakışlı, orta yaşlı kadına, altın madalyayı takmadan önce:

"— Çok şerefli bir vazife yapacağım" diye konuştu.

Olay geride bıraktığımız hafta içinde, Türkiyenin 1 numaralı derneği Yardımsevenlerin Adakale sokağındaki Genel Merkez binasında geçti. O gün Türkiye çapındaki bu dev derneğin 36. yıldönümü kutlanıyor, 48 il ve ilçeden gelen 150 delege ile yıllık kongre yapılıyordu.

Kır saçlı, heyecanlı kadın Yardrmsevenler Derneği Genel Başkanı Dr. Mediha Eldemdi. O gün arkadaşları onun Yardımsevenler Derneğindeki 96 yıllık hizmetini kutluyorlardı. Bu--un için bir altın madalya hazırlanmış ve Başbakan İnönüden bu madalyayı Mediha Eldeme takması rica edilmişti. Dr. Bidem, bütün bunları son dakikada öğrendi. Fazla heyecanı da bundan ötürü idi. Galiba, ömründe ilk defa atlıyordu. Arkadaşları kendisinden gizli bir tertibe girmişlerdi. İnönü, kendisinden bahsederken, •'Hemen hemen, bütün ömrü boyunca bu müesseseye hizmet eden değerli üye" deyimini kullanmıştı.

Dr. Eldem. gözlerinin, tutulamayacak kadar yaşlandığını hissetti. 26 yıl, o anda, birden kafasında canlanıvermişti:

"— Bu madalya yalnız benim değil. onu arkadaşlarımın namına da alıyorum" dedi.

96 yıla sığan başarı

Memleketimizde "emek mukabili yardım" prensipini yayan Yardımsevenler Derneği o gün tam 36 yaşına basıyordu. Kongreden sonra açılan fevkalade bir sergide ise, bütün şubelerden gelmiş elişleri, nakış ve dikiş işleri teşhir ediliyordu. Günlük pratik, çok modern ve şık, küçük takımlar yanında ağırları, fevkalâde güzel işli yatak takımları da vardı. Üstelik herşey çok ucuzdu. Bir anda satış başladı. Güzel elişlerinin birçoğu rehabilitasyon merkezlerinde veya elerde, bazan yerlerinden bile kalkamıyan hastalar tarafından yapılmıştı.

Emek mukabili yardım, psikolojik yönden de gerçekten çok yararlı olmaktadır.



İnönü ve Mediha Eldem
Sürpriz

Dernekler

Bir misafir

Geride bıraktığımız hafta içinde ilginç bir toplantı da Balin Otelin roof'unda yapıldı. Birkaç aydır memleketimizde bulunan ve türk kadını üzerinde bir inceleme hazırlamak üzere köyde ve kentte dolaşan Amerikan Kadın Seçmenler Derneği üyesi' Mrs. Leonard wright, hiçbir partiyi desteklemeden, kadının memleket meseleleriyle uğraşıp, oyunu bilerek ve yerinde kullanmasını sağlamak amacıyla çalışan derneğinin faaliyet sistemini ve Amerikada kadının oy hakkını kazandığı 1921 denberi ve bundan evvel siyasi hakkın kazanılması yolunda yapılan mücadeleyi anlattı.

Mrs. wright'ın dernek faaliyetleri yanında Önemli vazifeleri vardır: Mrs. Wright, Şikagoda Dış Münasebetler Meclisi Başkam olduktan sonra Uluslararası Eğitim Enstitüsü direktörü olmuştur. Halen, Fullbright gibi, burs meseleleri üzerinde ödevlidir. Kendisi Amerikan, hükümeti tarafından Paris, Meksiko ve Beyruttaki Unesco konferanslarına, .Romadaki dünya sağlık kongresine. Peru-Amerika kıtalararası konferansına delege olarak yollanmıştır. Fransız ve Alman hükümetleri; uluslararası anlaşmalar üzerindeki çalışmaları için Mrs. wright'e şeref payesi vermişlerdir.

Balin Otelindeki toplantıyı üniversiteli Kadınlar Demeği tertiplemişti. Konuşmanın metni Lemis Akurgal tarafından tercüme edildi. Üniversiteli kadınlar, hiçbir partiyi tutmadan, memleketi doğru istikametlerde oy kullanmaya alıştıran ve ' memleket menfaatlerini Ön plâna alan Seçmen Kadınlar Derneğinin çalışmalarını büyük bir ilgi ile izliyorlardı.

Mrs. wright bir noktanın daha üzerinde durdu ve Amerikada. çok geniş bir tekilde yayılmış olan bu der-

Dernekler

Batı demokrasilerinde derneklerin, özellikle meslek teşekküllerinin önemli bir yerleri vardır. Bunlar birçok meselelerde kamu oyunu etkileyecek güçtedirler ve bu yoldan seçimlerde, çıkacak kanunlarda, siyasal olduğu kadar sosyal bir takım olaylarda küçümsenemiyeeck bir rol oynarlar.

Memleketimizde de, meselâ gençlik teşekküllerinin son yılların politik olaylarında önemli bir rol oynadıkları ve birçok meselelerde kamu oyunu etkiledikleri bir gerçektir. Yeni çıkan sosyal kanunların da, yakın bir gelecekte, meslek teşekküllerinin daha fasla güçlenmesine yardıma olması beklenmekledir. Fakat ben burada daha çok derneklerden, bunların içinde faaliyet bakımından en önde giden kadın derneklerinden söz etmek istiyorum.

Son bir ay içinde, Ankarada, birçok faal derneklerin kongreleri yapılmış, raporları okunmuş, tenkitler din lenmiş, derneklerin lehinde ve aleyhinde pek çok söz söylenmiş, bunlardan bazıları basma geçmiştir. Bizde dernekler ne âlemdedir? Bütün mesele bir kova su içinden balık tutmaktan ibaret midir? Derneklerin son birkaç yıl içinde, toplumumuza yepyeni bir hava getirdiği bence muhakkaktır. Bu yenilik, insanları toplum meseleleri ile hergün biraz daha fazla uğraşmaya, toplumun derdini benimsemeye götüren bir yeniliktir Bu yenilik, kişiyi dalma yeni ilgilere, onu her yaşta yararlı, dinamik olmaya. yeni birşeyler öğrenmeye yönelten yeni olanakların, herkesin ayağına götürülmesidir. Yani dernekler hem toplum, hem kişi bakımından yararlıdır. Toplumdaki bütün dertlerin ancak devlet baba tarafından halledilebileceğimi ve aksi halde kişisel çabaların lüzumsuz ve hatta zararlı olabileceği fikrini savunanlar, misal olarak da meselâ vardıma muhtaç çocukların şunun bunun nafakası, ile iyi bir şekilde yetişemeyip, bir takım altsanma duyguları na kapıldıklarını anlatanlar, yardım yapmayı bir gösteriş vesilesi olarak kabul edenler de vardır. Bence burada bir meseleyi diğerinden ayırdetmek lâzımdır. Elbette ki gönüllü derneklerin, sosyal yaraları tek başına ve her za man en mükemmel bir şekilde sarması beklenemez. Devlet baba toplumdaki büyük dertlere sistemli bir şekilde el atacak, meselâ kimsesiz çocuğun, yardıma muhtaç çocuğun, üstün başarılı çocuğun yetişmesini sağlıyacak, köy dâvasını şurada burada kurulmuş birkaç gönüllü ekibine terketmiyecektir. Fakat yürütülen bir sistem içinde bunlardan faydalanmayı da sağlıyacak, kuru devlet müesseselerine gönüllünün sıcak ilgisini çekecek, memurla halledemediği birçok meseleleri, meselâ çocuk bakımı 'cin şefkat ve sevgiyi bu gönüllüden alacaktır. Bir çocuk bakımevindeki memurların yüzlerle çocuğa ayni sevgiyi göstermeleri mümkün değildir. Halbuki bu müesseselere sır sevgi vermeye giden, çocukları okşayan gönüllüler bunu. istedikleri için yapmaktadırlar. İlmi tecrübeler göstermiştir ki, her türlü bakımı olan ve en iyi gıdayı alan, takati müessesede memur bakıcılardan başka kendileriyle ilgilenecek kimsesi olmıyan çocuklar, maddi mahrumiyetlere rağmen sevgiye sahip olanlardan çok daha yavaş bir şekilde gelişmektedirler.

Derneklerin en yararlı bir tarafları da toplumdaki dertleri deşmeleri, bu konuda kamu oyunu hazırlamaları ve devleti harekete âdeta zorlamalarıdır. Dernek çalışmalarında gösteriş payı var mıdır, yok mudur? Eğer bir gösteriş merakı varsa ve kendisine böyle faydalı bir yol bulmuşsa, bu kimseyi ilgilendirmemelidir. Ancak, gönüllülerin de bilgi ile çalışmalarını sağlıyacak kurslar açılmalı, lüzumsuz mesaiyi önleyecek, "derneklerarası işbirliği" sistemi bizde de işliyecek şekilde kurulmalıdır.

Jale CANDAN

neğin, ihtiyacını duyduğu kanunlar için tasarılar hazırladığını belirtti. Dernek, bunları televizyon, radyo" ve çeşitli vasıtalarla halka intikal ettirdikten sonra, mahalli idarelere veya parlâmentoya, bir taraftar vasıtasile sokmakta, bu kanunların geçmesi için gerekli' ortamı hazırlamaktadır. Dernek, seçimlerde adayları halka tanıtmakta, kimin şimdiye kadar neler yaptığını veya yapmak tstediğini belirtmekte, fakat bunun ötesinde partili bir propaganda gütmemektedir. Hükümetten maddi veya mânevi hiçbir yardım kabul edilmemektedir. Taviz vermemek için bu, şarttır. Politikacılar. Derneğe büyük saygı duymaktadırlar. Son kongreye Başkan Johnson da katılmıştır.

Moda

Giyimde kişilik

Hiç duyulmamış bir moda bu mevsim modeliere, modellerden de sokağa geçmiş bulunmaktadır: Eskiden, meselâ benekli bir bluzla değişik benekli bir etek veya kareli bluzla ezgili etek beraber giyilmez, değişik desenler, gelişigüzel yanyana getirilemezdi. Bugün kareli bir etekle çizgili bir bluz veya aksi, bir emprime etekle başka desenli bir emprime oluz. yakıştırmak şartı ile, mtikemmelen yanyana gelmekte, pek de güzel durmaktadır. Tabii, bu seçimi yapmak zordur. Hiç olmazsa, renk armonisinin üzerinde durmak şarttır. Dikkat edilecek bir nokta da değişik desenli blûz-etekleri bir noktada birbirine yaklaştırmaktır. Bu, meselâ bluza eteğin kumaşından biye geçirmek veya eteğe bluzun kumaşından bir cep ilâvesiyle mümkündür. Böylece insan, oir yerine leke yaptığı için misafir bulunduğu evden iğreti bir etek veya bluz ödünç alma durumundan kurtulmaktadır.

Mizah, buluş, yenilik ve bir nevi sanat denemesi, dekorasyon modası gibi, yaz modasını da etkilemektedir. Hazır elbiselere yapılan ilâveler, ufak tefek değişiklikler de aynı cereyandan doğmaktadır. Meselâ şık bir kadın çok ucuz bir şömizye elbise satiri almakta ve bunun yakasını veya kolkapaklarını değiştirmekte, buna kendi kişiliğini verebilmektedir.

TİYATRO

Turneler

Paris yolunda

Devlet Tiyatrosunun bu yıl, Paristeki Milletler Tiyatrosu faaliyetine katılması kesinleşmiştir. Bu konuda haftalarca önce Milletler Tiyatrosu Genel Müdürlüğüyle Ankara Devlet Tiyatrosu arasında bir sözleşme imzalanmış Ve Pariste WİlIiam Shakespeare'in "On İkinci Gece" sinin oynanması kararlaşmıştı. Bununla beraber iyi haber alan çevreler, bazı idari sebepler, özellikle hemen her Devlet Tiyatrosu mensubunun Paris turnesine katılmak için Genel Müdürden ricada bulunması yüzünden bu turneden vazgeçilmesi tehlikesinin birkaç defa başgösterdiğini bilmektedirler.

Geçen hafta içinde, nihayet bu tehlike önlenmiş ve oyunun yeni rol dağıtımı açıklanarak provalara başlanılmıştır. "On İkinci Gece"nin yeni rol dağıtımında vazife almış olan sanatçılar şunlardır :

Kerim Afşar (Orsine), Ümran Uzman (Sebastian), Coşkun Orhan (Antanta), Nihat Akçan (Bir gemi kaptanı). Tekin Akmansoy (Valentlno). Şeref Gürsoy (Curio). Salih Canar (Sir Toby Ayvagöbek), Ertcuğrul İlgin (Sir Andrew Safransurat), Cüneyt Gökçer (Malbelie), Şahap Akalın (Fabien), Bozkurt Kuruç (Soytarı Feste). Nur Bartu (Bir papaz), Ayten Kaçmaz (Olivia), Çiğdem Selışık (Viola), Muazzez Kurdoğlu (Mary), Esin Afşar. Sunay Artuk, Tugay Aktüre ve Oytun Sanal (Pajlar).

"On İkincil Gece" nin dekor ve kostümlerini Turgut Zaim çizmiştir. Bu dekor ve kostümler 22 Mayısta Akdeniz vapuru ile Marsilya üzerinden Parise gönderilecektir. On sandık içinde yola çıkarılacak dekor ve kostümler beş ton ağırlığındadır

Devlet Tiyatrosu, sanatçılardan başka 11 teknisyenini de Paris temsilleri için göndermektedir. Bunlar Teknik Müdür Refik Eren ile, dekoratör Turgut Zaim, suflör Hikmet Orhan. kondüit Cemal Göksel, ışık uzmanı Nuri Özakyol ve üç atelye şefi ile 2 makinist, terzihane şefi Sabiha Erdoğdu ve perukacıdır.

Paris turnesinin organizasyon işlerini düzenlemekle ve basın sözcülüğü ile görevlendirilmiş olan Genel Sekreter Lûtfi Ay, gerekli hazırlıkları yerinde yapmak üzere geçen hafta Parise hareket etmtiştir.



Oyun : "Yedinci Köpek"; oyun 3 perde.
Yazan : Çetin Altan.
Tiyatro : Devlet Tiyatrosu (Üçüncü Tiyatro).
Dekor - Kostüm : Seza Altındağ.
Işık • Ertekin Kulan - Hikmet Peker.

Konu : "Yedinci Köpek" temsiline ait olarak koyduğumuz resmin altındaki latince atalarsözü, oyunun temasını vermektedir: "İnsan, insanın kurdudur". Buradaki kurtlar, önemli bir keşifte bulunmak, her yıl yüzbinlerce insanın canını kurtaracak bir buluşu gerçekleştirmek için çalışan bir doktora kancayı takan, onu idam sehpasına kadar götüren kendi benzerleridir. Buna toplum, yahut çevre de diyebiliriz.

(tanıyanlar : Hâşim Hekimoğlu (Bakkal Hüseyin Efendi), Haydar Ozansoy (Hilmi Efendi), Sadrettin Kılıç (Barmen ve İbo), Ümit Kiper (Oya), Oytun Sanal (Atilla), Önder Alkım (Osman), Erhan Ülkü (Müzgân), Faize Özbolhan (Kocakarı). Meliha Ârs (Zerrin). Zafer Ergin (Cemil Bey), Suat Taşer (Doktor).

Beğendiğim : Yazarın, yurdumuz için üzerinde durulması gereken önemli bir sorunu, fikir oyunlarının kuruluğuna ve didaktizmine düşmeden, çekici bir olay, modern bir oyun yapısı içinde, akıcı, cesaretli bir dille sahneye çıkarmış olması. Mahir Canovanın, döner sahneden faydalanan, çok mekânlı sahne düzeni. Seza Altındağın - tek eksiği, yerli havayı pek duyuramıyan - güzel dekorları. Oyunun kahramanı olduğu halde ancak son perdede görünen Doktor'da Suat Taşerin ağırbaşlı, ölçülü oyunu. Oya'da ilk rolünde dikkati çekmeği başaran, Ümit Kiperin verdiği umut. Zerrin'de Meliha Arsın. Cemil Beyde Zafer Erginin, hele Bakkal Hüseyin Efendi ile Hilmi Efendi'de Hasim Hekimoğlu - Haydar Ozansoy düosunun başarılı kompozisyonları.

Beğenemediğim : Sahneye koyucunun, seyirciyi güldürme yoluyla ilgilendirmek için ,her çareye başvurmakla -hele mahkeme sahnesinde- gereksiz aşırılıklara düşmüş olması. Yerli bir oyunda, kılık kıyafetleri kendi törelerimize uygun olması gereken, ağırceza yargıçlarına, savcıya İngiliz yargıçları gibi perukalar giydirmiş olması... Sadrettin Kılıçın, oynadığı her iki rolde de, yaratıcı gayretten yoksun, isabetli bir ifadeye kavuşamamış, renksiz oyunu.

Sonuç : Çetin Altanın şimdiye kadar yazdıklarının en iyis, toplumumuz için çok faydalı bir oyun.

Naciye FEVZİ



Şehir Tiyatrosunda "7. Köpek"
"Homo homini lupus"



Hatırlatma: New York Dünya Fuarı 22 Nisan'da açılıyor.

PanAm ile Dünya Fuarını ziyaret seyahatinizin sadece ilk merhalesidir

Bu sene A. B. D.'ni ziyaret edecekler muhakkak New York Dünya Fuarını da görmelidirler.

Diğer bütün havayollarına kıyasla daha çok transatlantik jet seferi yapan PanAm, Fuarın resmi müracaat merkezlerinden biridir. Ve PanAm paranızın karşılığından çok daha fazlasını istifadenize âmade kılar.

PanAm'ın temin ettiği hususi tenzilâtlı tarifeler: PanAm'ın yeni bilet ücretleri şimdi A. B. D. seyahatinizin %21 kadar tasarruf etmenizi sağlar. PanAm ayrıca Amerika *dâhilinde* de sizler için tenzilât temin etmektedir. Otel, şehir içi gezileri ve Dünya Fuarı giriş biletiniz dahil, yalnız $ 17 ödiyerek New York'da 3 gün 2 gece geçirebilir, bütün Amerikada sadece $ 6 karşılığında (yemek için günde $ 6 ödemek lâzımdır) 50 lüks Sheraton otelinden herhangi birinde kalabilirsiniz. Pan American, temin ettiği sayısız tenzilât sayesinde seyahat için ayırdığınız paradan azami istifade etmenizi sağlar.

PanAm ile daha çok yer görünüz: Yalnız PanAm 15 A.B.D. şehrine, *direkt* olarak, aktarmasız sefer yapar. Amerikaya New York'dan girip Fuarı gördükten sonra PanAm'ın uğradığı herhangi başka bir şehirden direkt olarak dönebilir, *hiçbir ilâve ücret ödemeden* 20 şehir görebilirsiniz.

PanAm ile seyahatinizde misafirperver, iki dil konuşan kabin memurlarının yakın alâkalarından... *Paris'in meşhur Maxim's* Lokantasının nefis yemeklerinden... ve dünyanın en tecrübeli havayolu ile seyahat etmenin verdiği *huzurdan* istifade edersiniz.

Rezervasyon ve Fuar hakkında malûmat için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz.

İstanbul: Hilton Methali, Tel.: 47 45 30
Ankara : Atatürk Blv. 63, Tel.: 12 11 20
İzmir : İzmir Palas Oteli, Tel.: 22 1 09
Adana : Anba Oteli, Tel.: 22 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu PanAm ile Daha İyi Seyahat Edersiniz

PAN AM

Atlantikte Birinci... Pasifikte Birinci... Lâtin Amerikada Birinci... Dünya Turunda Birinci...

(Faal: — 3179) — 959

Filmler

Sturges'in zaferi

John Sturges'in rejisör olarak ilgiyi ilk olarak üzerine çekişi, başrollerinde Spencer Tracy, Robert Ryan ve John Ericson'ın oynadıkları "Bad Day at Black Rock - Şeref Madalyası" ile oldu.

Michael Niall'ın ayni adlı romanından sinemaya aktarılan bu fimde, Sturgrs, Amerika haritasmın ortalarında ve kum çölü arasında kaybolmuş bir kasabaya savaşta kazandığı bir madalyayı tealin etmeye gelen gözüpek bir memurla, "kahraman"ı bir iç meseleden dolayı öldürmüş ve ortadan kaldırmış olan kusanı kazanmış ünlü yazar Ernest Hemingway'in uzun hikâyesi "Old Man and the Sea - İhtiyar Balıkçıyı da "başarır" gerekçesiyle Sturges'e verdiler. Gerçi, bu verişte "Şeref Madalyası'nda birlikte çalıştığı oyuncu Spencer Tracy'nin de rolü yok değildi ama, Sturges, o ilk ilginç filminden sonra da birbiri arkasına adına güveni kaybettirmeyen filmler çevirmişti.

"Old Man and the Sea - İhtiyar Balıkçı", Sturges'in filmografis'nde yarım başarılı bir film olarak yer aldı. Yapımcıların yanıldıkları nokta, bu tür filmi Sturges'in yerine mesela John Huston gibi daha "ehil" birine vermemeleriydi



Brynner, Buchholz ve McQueen : **"Yedi** Silâhşor" **de**
... hakkın da *yedi tabancası vardır!*

balının çetin çekişmelerini hikâye enı kazanmış ünlü yazar Emest Hediyordu. Savaştan sonra enikonu sağlam bir hikâyeye düşmemiş bir rejisör için. "Bad Day at Black Rock - Şeref Madalyası", doğrusu iyi bir fırsattı ve John Sturges de eline gecen bu fırsatı başarıyla kullanmasını bildi

iyi oyunculardan kurulmuş kadrosunun yardımıyla -kötü adamlarda Ernest Borgnine, Lee Marvin ve Robert Ryan gibi ustalar vardı- hikayeyi, gerçekçi bir görüş açısından yansıttı ve birdenbire Hollywood için önemsenen rejisörler arasına girdi, öyle ki, 1958 yılında, Nobel armaga-

Western'lere dönüş

İhtiyar Balıkçı'dan sonra. John Sturges, kendisi için daha emin. daha sağlam bir tür olan western'lere, kovboy filmlerine döndü. "Backlash-Kamçı Devri", "Gunfight an the O. K. Corral - İntikam Düellosu' ve "The Law and Jack wade - Kanundan Kaçılmaz", hem denenmiş, nem de başarıya erişmiş filmlerdi. Üstelik, Western okulu ustaları yavaş yavaş alandan çekiliyorlar, yerlerini dolduracak güçte gençlerden kimse de çıkmıyordu. wîlliam A. Wellman, Jonn Ford, Howard Hawks ve Henry Hathaway yaşlanmışlardı izlerini süren. bir tek Anthony Mann vardı. Ele avuca sığmayan, hırçın Robert Aldrich kâh Avrupaya geçiyor, kâh Hollywood'a dönerek çeşitli türler arasında western'lere dönüyordu.

John Sturges, yürüyeceği yolu seçti ve western'lere geçti.

"The Magniflcent Seven - Yedi Silahşor", bu seçme sonucu Ve Sturges'in bütün hızını dindirdiği bir western filmidir.

Kurusava ile Sturges

"Yedi Silahşor", ünlü japon rejisörü Akira Kurusawa'nın 1954 Venedik film festivalinde birinci gümüş aslan armağanını kazanan filmi "Sichinin no Samurai - Yedi Samuray"i tun bir ikinci yeniden yapımı ve western'lere aktarılmışıdır.

Başkalarının, hele usta bir sinemacının yaptığının ikinci bir defa yeniden yapımına girişmek, sinemacı için her zaman iyi sonuçlar vermez. Meselâ Stemberg'ln ilk "Mavi Melek"indeki eleştirici tutumu ile espri, Dmytryk'in ikinci "Mavi Melek"indeki hiç birşey anlatmayan, üstelik ağdalı bir, melodrama yönelmiş yanlış esprisi ile taban tabana zıttır.

Eldeki japon hikâyesinin senaryosunu. William Roberts yazmıştır. Bir bakıma japon sineması için de western türüne giriyor sayılan bu silahşor hikâyesi için en iyi uygulanma alanı olarak bu defa da western türü seçilmiştir ki, yola çıkışta ilk isabet buradan kaydedilmektedir. Aralarındaki tek ayrım, Kurusawa'nın, filmi "Yedi Samuray"da destancı bir havaya yönelmiş olmasıdır. Sturges de senaryocusu Williams ile ayni havayı denemek istemektedirler.

Nedenlerini pek açıklamadan yoksul Meksika köylerini kasıp kavuran ve haraca bağlayan haydut Calvera (Eli Wallach) ile çetesinden kendilerini kurtarması için köylüler bir «raya gelirler Ve aralarından seçtikleri temsilcileri sınırdan geçirterek yakınlardaki bir amerikan kasabasından gözüpek. attığını vurur soyundan vedi silahşoru kiralarlar. Temsilcilerle birlikte köye gelen bu yedi kiralık tabanca, Calvera ve adamlarına karşı şiddetli bir savaş açarlar ve aralarından dördünün ölmesine karşılık, işlerini bitirirler ve sağ kalanlardan 'kişi de geldikleri gibi yine eski uygunsuz, serüvenci hayatlarına dönerler.

Bu kadar kısa bir hikâyeyi, senaryocu Robert Williams ve rejisör Sturges. 128 dakika boyunca, hızını hiç kesmeden büyük bir rahatlıkla anlatmaktadırlar. Sinemanın ana kurallarına sıkısıkıya bağlı yazar ve rejisör önce ana mekânı - yani olayın bütünüyle geçeceği Köyü - ve o mekânın insanlarını -yani köylüleri - tanıtmaktadırlar. Sonra haydut Calvera çıkagelmektedir. Yalnız, arada güme

giden husus, haydut Calvera'yı doğuran ve ortaya çıkaran problemler üzerinde hiç durulmâyışıdır. Calvera da bir köylüdür ama, Calvera'yı - bizdeki efeler benzeri- silaha sarılıp dağa çıkmaya iten toplum meseleleri, itiş nedenleri kesimlikle belirtilmemiştir. Böyle olunca Calvera, keyif için dağa çıkan, kan içici bir canavar olarak seyirciye görünmektedir -ki, bu yoldan da ne işlenmiştir ve ne de takdim edilmektedir.

Rejisörle senaryocunun sözcülüğünü, yoksul Meksika köyünün yaşlısı - Vladimdr Sokoloff - yapmaktadır : "Zorbaya karşı başkaldırmanız için silaha sarılmanız gereklidir. Silâhınız yâksa, alınız; bilmiyorsanız, öğreniniz : Ölmemek için siz de öldürünüz."

"Yedi Silahşor"

Yedi silâhşördan Ohris (Yul Brynner) soğukkanlı, eline çabuk bir Serüven adamıdır. Siyahlar giyinir, içki içer kadında kızda gözü yoktur. Yani gerçek bir "lider" dir. Çevresine ağırdan ağırdan adamlarını toplamaya başlar, ikinci olarak, kendine çok benzeyeni ama "lider" "yanı olmayan Vin'i (Steve McQueen) bulur. Derken topluluğa çok genç, "kahraman" olmaya özentili Chico (Horst Buchholz) katılır. Bu çeşit bîr çekişmeye girecekleri çetin bir elemeden geçiren "lider" Chris, Chico'yu başlangıçta hayli hırpalar, fakat genç inatçıdır, direnir, yılmaz.

Aralarına, yaman bir kumarbaz. O'Reilly (Charles Bronson), hiç konuşmayan, upuzun boylu ve bıçağıyla attığım vuran Britt (James Cuborn) silah kullanmaktan hoşlanmayan, ama yaman bir atıcı olan Harry Luck (Brad Dexter) ve yumruğuna kuvvetli Lee (Bobert Vaughn) da katılınca, yedi silahşörlü kiralık tabancalar takımı tamamlanır.

Her biri birer serüven adamı olan bu yedi ayrı tipteki adam, para uğruna ölüme karşı çıkarlar. Hiç biri hırlı değildir. Haydut Calvera'nın bir yuvarlak masa toplantısında açığa vurduğu gibi, para ise Calvera onlara aldıklarından daha fazlasını her zaman sağlamaya hazırdır. Yeter ki onlar çekip gitsinler, ya da Calvera'nın çetesine katılsınlar.

Yedi silahşör adına konuşan "lider" Chris, Calvera'nın. teklifini reddeder. Chris ve arkadaşlarının bu yeni davranışları, gerçi pek akıl alacak nitelikte değildir, fakat destana gitme çabasındaki senaryocu ile rejisör için bu, doğru yoldur. Silahşörlerin geçmişlerini pek kurcalamayan ve seyirciye de açıklamaktan kaçınan Sturges ile williams ikilisi, yoksullardan ve haktan yana yapmakla kahramanlarını destan kişiliğine doğru itmektedirler. Chris ve arkadaşları, 16. yüzyıl şövalyelerinin davranışı içindedirler ve bu davranışı sürdürürler. Onlar için önemsenen, ezilmekte, hakları çiğnenmekte olan köylülerin kurtuluşudur. Calvera, işte o zaman karşı taraf olarak bir değer, bir önem Kazanır. Savaş, her ne kadar azınlığın çoğunluğa savaşı ve yine azınlığın çoğunluğa galibiyeti ile son bulursa da haktan yana şövalyeler, işlerinin üstesinden gelmiş görünürler.

... ve film

Akira Kurusawa'ya benzememe çabası bir yana bırakılırsa, Sturges, kendi alışkın olduğu türde, hikâyesini rahat bir anlatımla düze çıkarmaktadır. Herşeyden önce oyuncu kadrosunun tesbitinde seçilmiş tipler yeril yerine oturmuştur. İyi oyuncularının yanısıra, Charles Lang Jr. gibi işimin ustası bir fotoğraf direktörü ve Elmer Bersteln'in çok oturmuş fon müzikleri Sturges'in başarı oranını güçlendiren niteliklerdir.

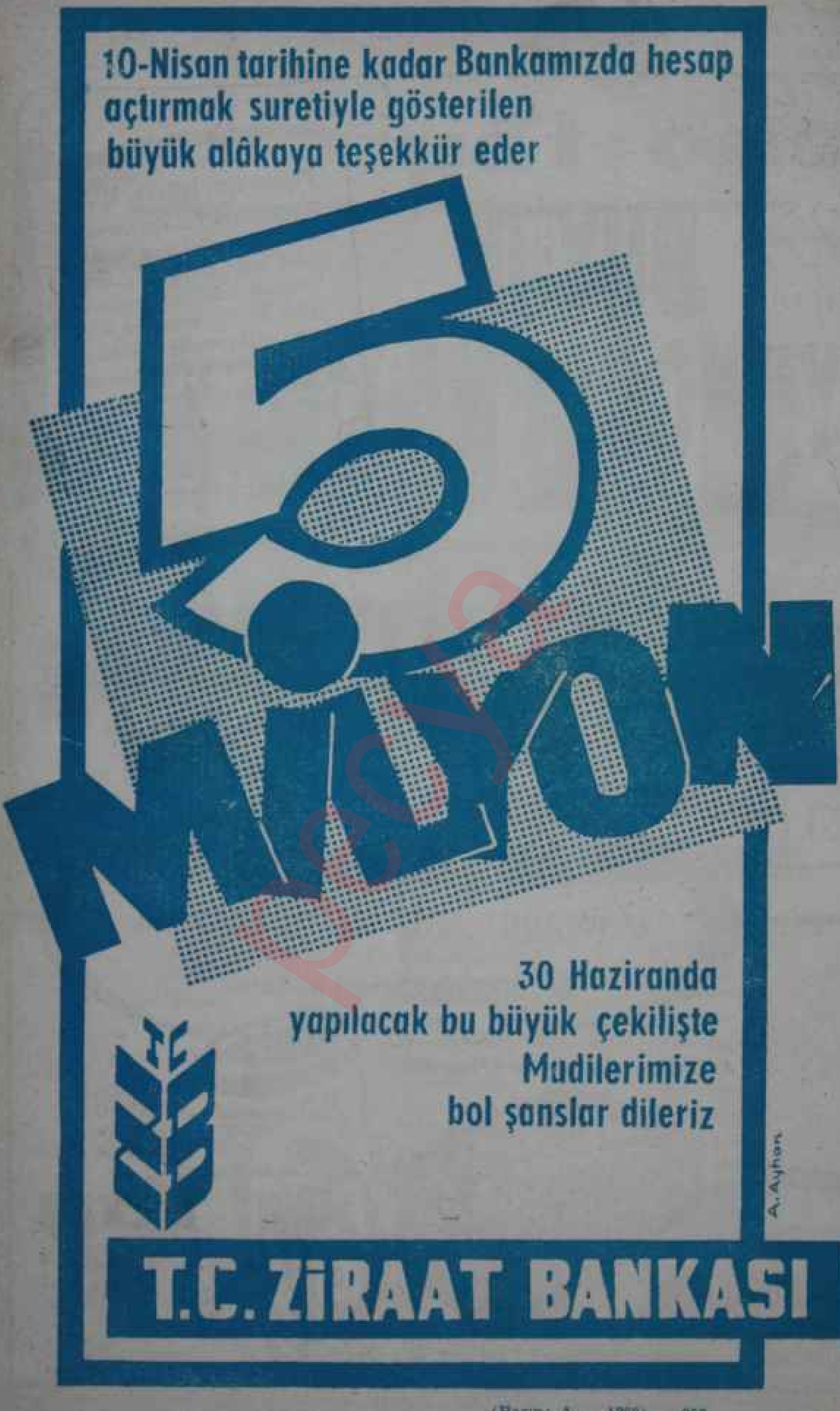
Sturges'in anlatımı - yani sinema dili - çarpıcı değildir. Daha çok düz fakat hareketli bir kamerayla ansıtacaklarını dizilemiştir. Üzerine oma edilen senaryo hikâyesi de sağlamdır. Robert Williams, bu japon hikâyesi ni, western türüne güçlük çekmeden aktarmıştır.

Yul Brynner'in çizdiği soğukkanlı ve fazla "hesabı Chris tipinin çevresinde toplanan öbür tipler, hikâyenin akışı içinde değişmesi gerekli olaylar dizisi için biçilmiş birer kaftandırlar. Genç Chico'da ilk olarak denenen Horst Buchhoiz, gerçi öbürleri arasında aksamaktadır ama, McQueen, Bronson, yaughn, Dexter ve Cuborn-un arasında pek göze de batmamaktadır.

Filmin en başarılı tipi haydut Calvera'nın Eli wallach'ıdır.



PURO ☆ fay
1964 YILININ BÜYÜK PİYANGOSUNA
katılınız!
Piyangoya iştirak için...
3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.
Ford
ARÇELİK
İkramiyeler:
FORD "GALAXIE" 64
10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI
(en üstün kaliteli buzdolabı)
300 adet teselli mükâfatı
Talihiniz Açık Olsun...
Terkibinde G-11 bulunan
PURO
piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur
PURO
fay
DETERJANLI
Terkibinde TEXAPON Z bulunan köpüklü-deterjanlı
fay
kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.



(Basın: A — 1336) — 952